

1. Sistemi öyrənən elmin şərti olaraq necə qolu fərqləndirilir?

- iki;
- dörd;
- altı;
- ✓ üç;
- beş

2. Sistem texnikası nəyi öyrənir və istifadə edir?

- nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan (informasiya nəzəriyyəsi, ehtimal nəzəriyyəsi, oyun nəzəriyyəsi, və s.) istifadə edir;
- praktiki aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və sistemlərin tədqiqi texnologiyasından istifadə edir;
- ✓ sistemlərin tədqiqi və layihələndirilməsinin təcrübə və texnologiyasından istifadə edir
- metodoloji, ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübə metodlarından (riyazi statistika, əməliyyatların tədqiqi, proqramlaşdırma, və s.) istifadə edir;

3. Sistemli analiz nəyi öyrənir və istifadə edir?

- praktiki aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və sistemlərin tədqiqi texnologiyasından istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan (informasiya nəzəriyyəsi, ehtimal nəzəriyyəsi, oyun nəzəriyyəsi, və s.) istifadə edir;
- sistemlərin tədqiqi və layihələndirilməsinin təcrübə və texnologiyasından istifadə edir;
- ✓ metodoloji, ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübə metodlarından (riyazi statistika, əməliyyatların tədqiqi, proqramlaşdırma, və s.) istifadə edir;

4. Sistem nəzəriyyəsi nəyi öyrənir və istifadə edir?

- praktiki aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və sistemlərin tədqiqi texnologiyasından istifadə edir;
- metodoloji, ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübə metodlarından istifadə edir;
- sistemlərin tədqiqi və layihələndirilməsinin təcrübə və texnologiyasından istifadə edir;
- ✓ nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan (informasiya nəzəriyyəsi, ehtimal nəzəriyyəsi, oyun nəzəriyyəsi, və s.) istifadə edir;

5. Sistemli analizin zəruri atributları hansılardır?

- sistemlərin davranışı və ətraf mühit ilə əlaqələrinin öyrənilməsi üçün qanunauyğunluqların yeniləşdirilməsi;
- sistemlərdə qanunuyğunluqların və invariantların aşkara çıxarılması və təsviri;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- sistemlərin ümumi xassələrinin və atributlarının aşkara çıxarılması, sistemləşdirilməsi və atributlarının aşkara çıxarılması,
- mövzu sahələrinin mövcudluğu - sistemlər və sistem prosedurları;

6. Sistemli (sistem yönümlü) analitik

- müəyyən predmet oblastının, bu oblastın prinsip və metodları, texnologiyaları ilə uyğun olan problemi öyrənən, təsvir edən peşəkar bir insandır
- sistemlərin davranışı və ətraf mühit ilə əlaqələrinin öyrənən şəxsdir
- ✓ yüksək səviyyəli peşəkar (ekspert), problemi hərtərəfli öyrənən bir insandır.
- bütün cavablar doğrudur
- sistemlərdə qanunuyğunluqların və invariantların aşkara çıxarılması və təsviri ilə məşğul olan şəxsdir

7. Obyekt-yönümlü analitik

- yüksək səviyyəli peşəkar (ekspert), problemi hərtərəfli öyrənən bir insandır.
- sistemlərdə qanunuyğunluqların və invariantların aşkara çıxarılması və təsviri ilə məşğul olan şəxsdir
- bütün cavablar doğrudur
- sistemlərin davranışı və ətraf mühit ilə əlaqələrinin öyrənən şəxsdir

- ✓ müəyyən predmet oblastının, bu oblastın prinsip və metodları, texnologiyaları ilə uyğun olan problemi öyrənən, təsvir edən peşəkar bir insandır

8. Sistemli analizin məqsədi

- texnologiyalar ilə bağlı olan problemi öyrənmək
- bütün cavblar doğrudur
- qarşılıqlı təsiri, onların potensialını tapmaq
- müəyyən predmet oblastını, bu oblastın prinsip və metodlarını aşkara çıxarmaq
- ✓ qarşılıqlı təsiri, onların potensialını tapmaq və onları "insanın xidmətinə yönəltmək"dir.

9. Sistemli (sistem yönümlü) təfəkkür

- sistemlərin tədqiqat metod və texnologiyasıdır.
- istehsal münasibətlərini təkmilləşdirilməsidir
- bütün cavblar doğrudur
- ✓ sistemlərin tədqiqat metodologiyasıdır.
- materiyanın, hadisənin dönmə ölçüsüdür.

10. Obyekt-yönümlü təfəkkür

- sistemlərin tədqiqat metodologiyasıdır.
- istehsal münasibətlərini təkmilləşdirilməsidir
- doğru cavab yoxdur
- ✓ sistemlərin tədqiqat metod və texnologiyasıdır.
- materiyanın, hadisənin dönmə ölçüsüdür.

11. Sistemlərin analizi, sintezi və modelləşdirilməsinin əsaslarını şərh etmək üçün aşkar-məzmunlu yanaşma:

- ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatına əsaslanır.
- doğru cavab yoxdur.
- ciddiliyin və ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatını istifadə edir.
- ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatına, anlayışlara, ideyalara əsaslanır
- ✓ əsas anlayışlara, ideyalara, yanaşmalara, konsepsiyalara, imkanlara, əsas metodoloji prinsiplərə əsaslanır

12. Sistemlərin analizi, sintezi və modelləşdirilməsinin əsaslarını şərh etmək üçün formal yanaşma:

- doğru cavab yoxdur.
- konsepsiyalara, anlayışlara, metodoloji prinsiplərə əsaslanır
- əsas anlayışlara, ideyalara, yanaşmalara, konsepsiyalara, imkanlara, əsas metodoloji prinsiplərə əsaslanır
- ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatına, anlayışlara, ideyalara əsaslanır
- ✓ ciddiliyin və ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatını istifadə edir.

13. Sistemi öyrənən elmin üç qolu hansıdır?

- ✓ sistem nəzəriyyəsi, sistemli analiz, sistem texnikası
- sistem texnikası, sistem modelləşdirilməsi, sistem layihələndirilməsi
- sistem nəzəriyyəsi, sistem layihələndirilməsi, sistem modelləşdirilməsi
- sistem nəzəriyyəsi, sistem layihələndirilməsi, sistem texnikası
- sistemli analiz, sistem layihələndirilməsi, sistem texnikası

14. Sistemli analiz nədir?

- mürəkkəb, daha çox tam müəyyən edilməmiş nəzəri və təcrübi problemlərin öyrənilməsi metodologiyasıdır;
- sistem proseslərin predmet aspektlərini öyrənən elm sahəsidir.
- sistemlər və onlar arasındakı münasibətləri öyrənən elm sahəsidir;
- ✓ müxtəlif təbiətli və xarakterli proseslərin və hadisələrin, fənlərarası problemlərin öyrənilməsi, təsviri, həyata keçirilməsi üçün anlayışlar, metodlar, prosedurlar və texnologiyalar toplusudur;
- sistem proseslərin predmet aspektlərini, predmet proses və hadisələrin sistem aspektlərini öyrənən elm sahəsidir;

15. Sistemli analizin predmet sahəsi hansıdır?
- sistemlər və onlar arasındakı münasibətləri öyrənən elm sahəsidir.
 - sistemlərin modelləşdirilməsi və layihələndirilməsi problemlərini öyrənən elm sahəsidir.
 - tədqiqatın sistemli yanaşma, sistemli prinsipidir
 - Doğru cavab yoxdur
 - ✓ sistem proseslərin predmet aspektlərini, predmet proses və hadisələrin sistem aspektlərini öyrənən elm sahəsidir.
16. “Tam onun təşkil edənlərin xüsusiyyətləri ilə izah olunur” postulatı hansı alimə məxsusdur?
- Demokrit
 - Bekon
 - Kopernik
 - ✓ Qaliley
 - Platon
17. “Tamin əhəmiyyəti onu təşkil edənlərin əhəmiyyətindən böyükdür” postulatı hansı alimə məxsusdur?
- Demokrit
 - Nyuton
 - Kopernik
 - ✓ Aristotel
 - Platon
18. Davranışın modelləşdirilməsi zamanı hansı anlayışlar nəzərə alınmalıdır?
- sistemin kənarlaşmalara reaksiya vermək bacarığını;
 - üsullar və texnologiyaların köməyini;
 - sistemin dəyişkən şəraitə reaksiya vermək bacarığı;
 - sistemin kənarlaşmalara və dəyişkən şəraitə reaksiya vermək bacarığı.
 - ✓ çoxvariantlılıq, sistem parametrlərinin çevikliyi;
19. Sistemli təhlilin ilk mərhələsi hansıdır:
- Məqsədlərin, onların prioritetlərinin və tədqiqat problemlərinin dürüst ifadə edilməsi.
 - Tədqiqat resurslarının dəqiqləşdirilməsi.
 - Tədqiqat resurslarının təyini.
 - ✓ Problemlərin (məsələlərin) aşkarlanması.
 - Tədqiqat resurslarının təyini və dəqiqləşdirilməsi.
20. Sistemli təhlilin son mərhələsi hansıdır:
- Tədqiqat resurslarının təyini və dəqiqləşdirilməsi.
 - Resursların köməyi ilə sistemin ayrılması (ətraf mühətdən).
 - Sistemin emercentliyinin (fövqəladə) təhlili və qiymətləndirilməsi.
 - Sistemin və onun alt sistemlərinin funksiyalarının müəyyən edilməsi (təsviri, formalaşması).
 - ✓ Dəqiqləşdirmə, əvvəlki bölmələrin nəticələrinin düzəldilməsi.
21. "Təşkil olunmuş sistemlərdə hər bir hissə və ya aspekt digərini tamamlayır və bu mənada onlar üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən tam orqan kimi olmaq vacibdir" ifadəsi hansı alimə məxsusdur?
- Eddinqton A.
 - Surmin Y.P.
 - Lapıgin Y.N.
 - ✓ Boqdanov A.A.
 - Antonov A.B.
22. Homogen sistemlərə hansı elementlər daxildir?
- yalnız müxtəlif növlü mənşəyi olan elementlər;

- morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünməyən elementlər;
- seçilmiş morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünməyən elementlər;
- həm müxtəlif növlü mənşəyi (seçilmiş morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünməyən) olan, həm də yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;
- ✓ yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;

23. Morfoloji təsvir baxımından, sistem neçə növ ola bilər?

- altı;
- dörd.
- iki;
- beş;
- ✓ üç;

24. Morfoloji təsvir baxımından, sistem ola bilər:

- mürəkkəb sistem, böyük sistem, qapalı sistem,
- böyük sistem, açıq sistem, qapalı sistem,
- açıq sistem, qapalı sistem, mürəkkəb sistem,
- qapalı sistem, mürəkkəb sistem, böyük sistem,
- ✓ heterogen sistem, homogen sistem, qarışıq sistem

25. Morfoloji təsvir baxımından qarışıq sistemlər hansıdır?

- yalnız bir növ mənşəyi olan elementlərdən ibarət;
- düzgün cavab yoxdur.
- qeyri müəyyən mənşəyi olan elementlər;
- ✓ həm müxtəlif növlü mənşəyi olan, həm də yalnız bir növ mənşəyi olan elementlərdən ibarət;
- müxtəlif növlü mənşəyi olan elementlərdən ibarət;

26. Heterogen sistemlərə hansı elementlər daxildir?

- yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;
- morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünən elementlər;
- qeyri müəyyən mənşəyi olan elementlər;
- ✓ müxtəlif növlü mənşəyi olan elementlər;
- həm müxtəlif növlü mənşəyi olan, həm də yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;

27. Sistemin emercentliyi nə deməkdir?

- kəmiyyət dəyişmələrinin keyfiyyət dəyişmələrinə keçməsi;
- doğru cavab yoxdur.
- uyğunlaşma və öz-özünü tənzimləmə xüsusiyyəti;
- invariantların mövcudluğu və qorunması xüsusiyyəti;
- ✓ sistemin xassələrinin elementlərin xassələrinə çevrilə bilməməsi, sistemin hissələrinə xas olmayan yeni xassə nümayiş etdirməsi;

28. Sistemin əsas əlamətlərinə aid deyil:

- resursların mübadiləsi üzrə ətraf mühit ilə əlaqələr;
- ətraf mühitdən ayrılmaq və ya abstraksiya imkanı, yəni məqsədə nail olmağa kifayət qədər təsir etməyən mühit amillərindən nisbi təcrid;
- ✓ bütün cavablar aiddir.
- alt sistemlərin və onlar arasında əlaqələrin mövcudluğu və ya sistemin strukturunun mövcudluğu;
- tamlıq, bağlılıq və ya ətraf mühitdən və sistemlərdən nisbi asılı olmama;

29. Sistemin funksional təsviri hansıdır?

- sistemin quruluş və ya struktur təsviri, yaxud bu sistemin A elementləri çoxluğunun və məqsədə çatmaq üçün lazım olan bu elementlər arasında R əlaqələrinin təsviridir.
- sistemin quruluş və ya struktur təsviridir.

- √ sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, onun davranış alqoritmlərinin, "işləri"nin təsviridir.
- sistemin altsistemlər və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
- ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.

30. Sistemin morfoloji (struktur və ya topoloji) təsviri hansıdır?

- sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, onun davranış alqoritmlərinin, "işləri"nin təsviridir.
- sistemin altsistemlər və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
- ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
- sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
- √ sistemin quruluş və ya struktur təsviri, yaxud bu sistemin A elementləri çoxluğunun və məqsədə çatmaq üçün lazım olan bu elementlər arasında R əlaqələrinin təsviridir.

31. Sistemin təsviri nə deməkdir?

- məqsədlərinin, funksiyalarının və resurslarının təsvir edilməsidir;
- sistemin mümkün vəziyyətlərin təsvir edilməsidir;
- müəyyənedici elementlərin təsvir edilməsidir;
- alt sistemlərin identifikasiyası və onların qarşılıqlı əlaqələrinin təsvir edilməsidir;
- √ bütün cavablar doğrudur.

32. Hansı halda sistemin strukturu əlaqəli struktur adlanır?

- sistemin istənilən iki alt sistemi arasında informasiya mübadiləsi mümkün olduqda
- bütün cavablar doğrudur
- əgər sistemin strukturu və ya elementləri pis (qismən) təsvir və ya müəyyən edildikdə
- √ sistemin istənilən iki alt sistemi arasında resurs mübadiləsi mümkün olduqda
- obyektlərin çoxluğu pis və ya zəif strukturlaşdırılmış olduqda

33. Sistemin strukturu nə deməkdir?

- tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğudur
- resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir
- doğru cavab yoxdur
- √ sistemin elementlərinin qarşılıqlı təsirlərini əks etdirən əlaqələr çoxluğu.
- verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir

34. Sistemli analizdə problem anlayışı necə ifadə olunur?

- sistemin elementlərinin qarşılıqlı təsirlərini əks etdirən əlaqələr çoxluğudur
- doğru cavab yoxdur
- tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğudur
- verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir
- √ məqsəd, əldə olunan nəticələr, hətta resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir

35. Sinerqetik effekt nədir?

- doğru cavab yoxdur
- sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəmindən böyük və ya kiçik olduğunu ifadə edir
- sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəmindən kiçik olduğunu ifadə edir.
- sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəminə bərabər olduğunu ifadə edir.
- √ sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəmindən böyük olduğunu ifadə edir.

36. Sistemin məqsədi nə deməkdir?

- √ verilən resurslar ilə problemlə həll etməyə imkan yaradan, məsələ və ya problem baxımından mövcud olmayan, lakin arzu olunan ətraf mühitin vəziyyətinin bir surətidir;
- məqsəd, əldə olunan (müəssər olan, arzu olunan) nəticələr, hətta resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir.
- sistemin giriş verilənlərinin çıxış verilənlərinə transformasiya mexanizminin "şəkli"-dir;

- sistemin çıxışı ilə girişi arasındakı əlaqədir.
- tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğu, bu verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir.

37. Sistemin vəziyyəti nə deməkdir?

- verilən resurslar ilə problemlə həll etməyə imkan yaradan, məsələn və ya problem baxımından mövcud olmayan, lakin arzu olunan ətraf mühitin vəziyyətinin bir surətidir;
- sistemin çıxışı ilə girişi arasındakı əlaqədir.
- məqsəd, əldə olunan (müəssər olan, arzu olunan) nəticələr, hətta resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir.
- ✓ sistemin giriş verilənlərinin çıxış verilənlərinə transformasiya mexanizminin "şəkli"-dir;
- tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğu, bu verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir.

38. Sistemli analizin əsas anlayışları hansılardır?

- sistemin vəziyyəti, sistemin məqsədi, məsələn, layihələndirmə;
- problem, əks-əlaqə, yenidən layihələndirmə;
- sistemin məqsədi, məsələn, problem, əks-əlaqə, layihələndirmə, proqramlaşdırma;
- əks-əlaqə, ətraf mühit, proqramlaşdırma, yoxlama;
- ✓ sistemin vəziyyəti, sistemin məqsədi, məsələn, problem, əks-əlaqə, ətraf mühit, sinerqetik effekt;

39. Alt sistem nədir?

- müəyyən əlaqələr və münasibətlər ilə sistemin bir hissəsidir;
- daha geniş sistemin bir elementidir;
- ondan aşağı səviyyədə yerləşən elementlərdən ibarət olan sistemdir;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- daha yüksək səviyyəli sistemin elementidir;

40. Sistem nədir?

- elementləri - iştirakçıları müəyyən əlaqələr və münasibətlər ilə bağlı olan obyekt və ya prosesdir.
- sistem-vahid tamlıq təşkil edən obyekt və onlar arasındakı münasibətlərin toplusudur.
- müəyyən məqsədə nail olmaq üçün birgə fəaliyyət göstərən qarşılıqlı əlaqəli elementlər məcmusudur.
- ✓ bütün cavablar doğrudur
- obyektlərin (elementlər, münasibətlər, struktur, iş, resurslar) müəyyən olunmuş çoxluğunda məqsədə çatmaq üçün vasitədir.

41. Alt sistemlər üzrə dekompozisiya nəyə əsaslanır?

- ✓ sistemdə (informasiya, məntiqi, iyerarxik, energetik və s.) elementlər arasında mövcud olan münasibətlərin (əlaqələrin) növlərinin təhlilinə;
- altsistemlərin fəaliyyət göstərməsi alqoritmini yerinə yetirən addımlar, vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə;
- vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə.
- sistemin funksiyalarının təhlilinə;
- sistemin "doğulandan məhvinə qədər" mövcud olduğu dövrün müxtəlif mərhələlərində alt sistemlərin fəaliyyət göstərməsi qanununun dəyişilməsinin təhlilinə;

42. Fiziki proses üzrə dekompozisiya nəyə əsaslanır?

- sistemin funksiyalarının təhlilinə;
- vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə.
- sistemdə (informasiya, məntiqi, iyerarxik, energetik və s.) elementlər arasında mövcud olan münasibətlərin (əlaqələrin) növlərinin təhlilinə;
- ✓ altsistemlərin fəaliyyət göstərməsi alqoritmini yerinə yetirən addımlar, vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə;
- sistemin "doğulandan məhvinə qədər" mövcud olduğu dövrün müxtəlif mərhələlərində alt sistemlərin fəaliyyət göstərməsi qanununun dəyişilməsinin təhlilinə;

43. Həyat dövrü üzrə dekompozisiya nəyə əsaslanır?

- sistemin funksiyalarının təhlilinə;

- vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə.
- sistemdə (informasiya, məntiqi, iyerarxik, energetik və s.) elementlər arasında mövcud olan münasibətlərin (əlaqələrin) növlərinin təhlilinə;
- √ sistemin “doğulandan məhvinə qədər” mövcud olduğu dövrün müxtəlif mərhələlərində alt sistemlərin fəaliyyət göstərməsi qanununun dəyişilməsinin təhlilinə;
- altsistemlərin fəaliyyət göstərməsi alqoritmini yerinə yetirən addımlar, vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə;

44. Funksional dekompozisiya nəyə əsaslanır?

- sistemdə (informasiya, məntiqi, iyerarxik, energetik və s.) elementlər arasında mövcud olan münasibətlərin (əlaqələrin) növlərinin təhlilinə;
- vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə.
- sistemin “doğulandan məhvinə qədər” mövcud olduğu dövrün müxtəlif mərhələlərində alt sistemlərin fəaliyyət göstərməsi qanununun dəyişilməsinin təhlilinə;
- altsistemlərin fəaliyyət göstərməsi alqoritmini yerinə yetirən addımlar, vəziyyətlərin keçid mərhələlərinin təhlilinə;
- √ sistemin funksiyaların təhlilinə;

45. Avtomatlaşdırma üsullarında neçə səviyyəli dərinlikdə dekompozisiya modeli tipik sayılır

- 4-5;
- 2-3;
- 7-8.
- √ 5-6;
- 3-4;

46. Dekompozisiya daha çox hansı yolla həyata keçirilir?

- müqayisə;
- müşahidə.
- trayektoriyanın məhdudlaşdırılması yolu ilə;
- qiymətləndirmə;
- √ məqsədlər və funksiyalar ağacının qurulması yolu ilə;

47. Sistemli analizin əsas məsələsi hansıdır?

- tədqiqat;
- müqayisə, müşahidə.
- müqayisə;
- √ dekompozisiya, analiz, sintez
- qiymətləndirmə;

48. Sistem problemin ... vasitəsidir.

- tədqiqi;
- təhlili.
- qiymətləndirilməsi;
- √ həlli;
- tətbiqi;

49. Real sistemin funksionallığı prosesində problemi həll etmək üçün həyata keçirilir

- sintez
- analiz və sintez
- analiz
- dekompozisiya
- √ sistemin problemi aradan qaldıran sistemli təhlili

50. Stabilləşmə prinsipi hansıdır?

- √ sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin diapazonunun formalaşmasına cəhdidir;
- düzgün cavab yoxdur.

- sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;
- sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;
- sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;

51. Kəsilməzlik prinsipi hansıdır?

- sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin dipazonunun formalaşmasına cəhdidir;
- ✓ sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;
- sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;

52. Elastiklik prinsipi hansıdır?

- sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin dipazonunun formalaşmasına cəhdidir;
- ✓ sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;
- sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;

53. Ətalət (inersiya) prinsipi hansıdır?

- sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin dipazonunun formalaşmasına cəhdidir;
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;
- sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;
- ✓ sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;

54. Sistemin uzlaşma qanunu necə ifadə olunur?

- idarəetmə fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, texno-lo-ji proseslərdə elmi nailiyyətlərdən istifadə;
- üst sistemlərə keçid və alt sistemlərin inkişafı;
- düzgün cavab yoxdur.
- ✓ sistemin inkişafı prosesində onun alt sistemləri arasında və xarici mühitlə tam uyğunlaşma baş verir;
- maddi sistem bütün həyat dövrlərini keçdikcə daha çox yekun potensiala malik olmağa cəhd edir;

55. Mükəmməlləşmə qanunu necə ifadə olunur?

- üst sistemlərə keçid və alt sistemlərin inkişafı;
- düzgün cavab yoxdur.
- maddi sistem bütün həyat dövrlərini keçdikcə daha çox yekun potensiala malik olmağa cəhd edir;
- sistemin inkişafı prosesində onun alt sistemləri arasında və xarici mühitlə tam uyğunlaşma baş verir;
- ✓ idarəetmə fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, texno-lo-ji proseslərdə elmi nailiyyətlərdən istifadə, iqtisadiyyatda yeni təsərrüfatçılıq üsullarında dəyişiklik;

56. Yekun potensialın artırılması qanunu necə ifadə olunur?

- idarəetmə fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, texno-lo-ji proseslərdə elmi nailiyyətlərdən istifadə, iqtisadiyyatda yeni təsərrüfatçılıq üsullarında dəyişiklik;
- düzgün cavab yoxdur.
- üst sistemlərə keçid və alt sistemlərin inkişafı;
- ✓ maddi sistem bütün həyat dövrlərini keçdikcə daha çox yekun potensiala malik olmağa cəhd edir;
- sistemin inkişafı prosesində onun alt sistemləri arasında və xarici mühitlə tam uyğunlaşma baş verir;

57. Sistemin makro inkişafı nəyi nəzərdə tutur?

- sistemin böyüməsinə istiqamətlənmiş dəyişikliklərin həyata keçirilməsini;

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin səviyyələrinin dərinləşməsinə;
- ✓ sistemin xarici mühitə, makro proseslərə təsirinin artmasını;
- sistemin daxili parametrlərinin keyfiyyət dəyişikliklərini;

58. Sistemin mikro inkişafı nəyi nəzərdə tutur?

- sistemin xarici mühitə, makro proseslərə təsirinin artmasını;
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin daxili parametrlərinin keyfiyyət dəyişikliklərini;
- sistemin böyüməsinə istiqamətlənmiş dəyişikliklərin həyata keçirilməsini;
- ✓ sistemin səviyyələrinin dərinləşməsinə;

59. Sistemin inkişafı nə deməkdir?

- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kom-plek-sidir;
- ✓ sistemin məqsədini dəyişərək fəaliyyət göstərməsi, faktorlar çoxluğunun təsiri altında onun keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik.
- məqsədini (əsas) dəyişmədən yerinə yetirdiyi iş, sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü;
- sistemin öz parametrlərini mexanizmi məlum olmayan müəyyən və ya qeyri-müəyyən faktorların təsirindən dəyişməsi;

60. Sistemin funksionallığı nə deməkdir?

- faktorlar çoxluğunun təsiri altında onun keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- ✓ məqsədini (əsas) dəyişmədən yerinə yetirdiyi iş, sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü;
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kom-plek-sidir
- sistemin məqsədini dəyişərək fəaliyyət göstərməsidir

61. Sistemin fəaliyyəti nə deməkdir?

- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kom-plek-sidir
- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;
- ✓ inkişaf (təkamül) və funksionallıq;

62. Sistemin inkişafı nə deməkdir?

- inkişaf (təkamül) və funksionallıq;
- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kom-plek-sidir
- ✓ faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;

63. Sistemin davranışı nə deməkdir?

- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kom-plek-sidir
- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- inkişaf (təkamül) və funksionallıq;
- ✓ sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;

64. Hansı sistemlər özünü inkişaf etdirən sistemlər adlanır?

- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif əlaqələr olan sistemlərdir.
- düzgün cavab yoxdur.
- genişlənən struktura malik olmayan sistemlər.
- ✓ öz daxilində öz maddi, enerji, informasiya, insan və ya təşkilati resursları hesabına təkamülə uğrayan sistemlər;

- funksio-nallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlər,

65. Sistemin vəziyyəti nə deməkdir?

- inkişaf (təkamül) və funksionallıq;
- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;
- ✓ zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kom-plek-sidir

66. Sistemliliyin meydana gəlməsi istiqaməti hansıdır?

- mühitlər, insan cəmiy-yəti, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri
- mühitlər, insan cəmiy-yəti, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri, insan düşüncəsi, insan dərrakəsi
- insanla mühitin qarşılıqlı təsiri, insan düşüncəsi, insan dərrakəsi, dərk etmənin nəticəsi, mühitlər, insan cəmiy-yəti
- insan dərrakəsi, dərk etmənin nəticəsi, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri
- ✓ insan düşüncəsi, insan dərrakəsi, dərk etmənin nəticəsi, mühitlər, insan cəmiy-yəti, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri

67. İnsanın mühitlə qarşılıqlı təsirinin sistemliliyi nədə təzahür edir?

- ✓ xarici mühitə təsir göstərən bütün mümkün amillərin nəticələrinin və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasının və onun vəziyyətinin sonrakı zaman anında qiymətləndirilməsinin vacibliyində
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərdə .
- şəxsin ümumi problemin təşkilədicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- təbiətin təbii xüsusiyyətlərinin sistemliliyində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.

68. İnsan cəmiyyətinin sistemliliyi nədə təzahür edir?

- şəxsin ümumi problemin təşkilədicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- təbiətin təbii xüsusiyyətlərinin sistemliliyində.
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərdə .
- ✓ ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.

69. İnsanı əhatə edən mühitin sistemliliyi nədə təzahür edir?

- şəxsin ümumi problemin təşkilədicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.
- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərdə.
- ✓ təbiətin təbii xüsusiyyətlərinin sistemliliyində .

70. İnsan idrakının sistemliliyi nədə təzahür edir?

- şəxsin ümumi problemin təşkilədicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- xarici mühitə təsir göstərən bütün mümkün amillərin nəticələrinin və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasında.
- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.
- ✓ informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərində .

71. İnsan düşüncəsinin sistemliliyi nədə təzahür edir?

- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.
- xarici mühitə təsir göstərən bütün mümkün amillərin nəticələrinin və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasında.
- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.

- √ şəxsin ümumi problemin təşkilçilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərində.

72. Böyük sistemlərin inkişaf etmək qabiliyyəti əlaməti hansıdır?

- sistemin necə qurulduğu, hansı əlamətlər və elementlərdən ibarət olduğunu, onların hansı funksiyaları və qarşılıqlı əlaqələri olduğunu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;
- sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mü-hitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksio-nallığını yerinə yetirir;
- √ elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.
- alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksio-nallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
- elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdirilər;

73. Böyük sistemlərin xarici və daxili təsirlərə dayanıqlığı əlaməti hansıdır?

- sistemin necə qurulduğu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;
- alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksio-nallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
- elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.
- elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdirilər;
- √ sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mü-hitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksio-nallığını yerinə yetirir;

74. Böyük sistemlər üçün strukturun mövcudluğu əlamətləri hansıdır?

- elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdirilər;
- elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.
- alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksio-nallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
- sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mü-hitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksio-nallığını yerinə yetirir;
- √ sistemin necə qurulduğu, hansı əlamətlər və elementlərdən ibarət olduğunu, onların hansı funksiyaları və qarşılıqlı əlaqələri olduğunu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;

75. Hansı sistemlərə böyük sistem deyilir?

- genişlənən struktura malik olmayan sis-tem-lər-dir.
- funksio-nallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif əlaqələr olan sistemlərdir.
- √ alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif əlaqələr olan, sistemin açıqlığı, sistemdə element-lərin öz-özünə əmələ gəməsinin mövcudluğu, sistemin funksio-nallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.
- genişlənən struktura malik olan, ele-mentləri öz növbəsində sadə alt sistemlər olan sistemlərdir.

76. Hansı sistemlərə mürəkkəb sistem deyilir?

- genişlənən struktura malik olmayan sis-tem-lər-dir.
- element-lərin öz-özünə əmələ gəməsinin mövcudluğu olan sistemlərdir.
- funksio-nallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.
- √ genişlənən struktura malik olan, ele-mentləri öz növbəsində sadə alt sistemlər olan sistemlərdir.
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif əlaqələr olan sistemlərdir.

77. Hansı sistemlərə sadə sistem deyilir?

- funksio-nallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.
- element-lərin öz-özünə əmələ gəməsinin mövcudluğu olan sistemlərdir.
- genişlənən struktura malik olan, ele-mentləri öz növbəsində sadə alt sistemlər olan sistemlərdir.
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif əlaqələr olan sistemlərdir.
- √ genişlənən struktura malik olmayan sistemlər.

78. Ehtimallı sistemlər hansıdır?

- müəyyən vaxt ərzində sistemin və-ziy-yəti dəyişmir.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir.

- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- ✓ sistemin vəziyyətini əvvəlcədən söyləmək müm-kün olmur.

79. Determinləşmiş sistem-lər hansıdır?

- ✓ elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin və-ziy-yəti dəyişmir.
- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.

80. Dinamik sistemlər hansıdır?

- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin və-ziy-yəti dəyişmir.
- ✓ funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.

81. Statik sistemlər hansıdır?

- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir
- ✓ müəyyən vaxt ərzində sistemin və-ziy-yəti dəyişmir

82. Abstrakt sistemlər hansıdır?

- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir
- ✓ insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin və-ziy-yəti dəyişmir

83. Maddi sistemlər hansıdır?

- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir
- ✓ maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin və-ziy-yəti dəyişmir

84. İdrak prosesi nədir?

- məqsədlərin, metodların və onlara nail olma vasitələrinin bütün mümkün, planlaşdırılmış nəticələrinin geniş, hərtərəfli olaraq qiymətləndirilməsi;
- ✓ informasiyanın aktualaşdırılmasının iyerarxik sistemidir, hansı ki, iyerarxiyanın hər bir növbəti səviyyəsindəki bilik özündən əvvəlki səviyyədəki biliyin aktualaşdırılmasının inteqral nəticəsidir, adi hissi qavramadan mürəkkəb aksiomatik və mucərrəd nəzəriyyələrə qədər informasiya resurslarının inteqrasiyası prosesidir;
- planlaşdırma, əməliyyat kompleksləri, resursların idarə edilməsi və sistemin inkişaf etdirilməsi;
- qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
- qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün maksimum effektin və müvafiq seçimin həyata keçirilməsi;

85. Empirik-nəzəri metodlar: modelləşdirmə necə xarakterizə olunur?

- alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması

- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;
- ✓ modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;

86. Empirik-nəzəri metodlar: deduksiya necə xarakterizə olunur?

- alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması.
- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması.
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- ✓ sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;

87. Empirik-nəzəri metodlar: induksiya necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;
- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması.
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- ✓ alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması.

88. Empirik-nəzəri metodlar: kompozisiya necə xarakterizə olunur?

- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- ✓ mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi
- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;

89. Empirik-nəzəri metodlar: sintez necə xarakterizə olunur?

- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi
- ✓ qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;

90. Empirik-nəzəri metodlar: dekompozisiya necə xarakterizə olunur?

- ✓ mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi
- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;

91. Empirik-nəzəri metodlar: təhlil necə xarakterizə olunur?

- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi.
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- ✓ qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;

92. Empirik metodlar: təcrübə necə xarakterizə olunur?

- ilkin informasiyanın yığılması və ya sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar;
- tədqiq olunan sistem və ya sistemlərin oxşarlıq və fərqlərin müəyyən edilməsi;
- sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar.
- axtarış, empirik faktların dürüst ifadə olunması;
- ✓ tədqiq olunan sistemlərin (sistemin) xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq üçün məqsədyönlü dəyişikliklər;

93. Empirik metodlar: müqayisə necə xarakterizə olunur?

- ilkin informasiyanın yığılması və ya sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar;
- düzgün cavab yoxdur.
- tədqiq olunan sistemlərin (sistemin) xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq üçün məqsədyönlü dəyişikliklər;
- ✓ tədqiq olunan sistem və ya sistemlərin oxşarlıq və fərqlərin müəyyən edilməsi;
- axtarış, empirik faktların dürüst ifadə olunması;

94. Empirik metodlar: müşahidə necə xarakterizə olunur?

- axtarış, empirik faktların dürüst ifadə olunması;
- düzgün cavab yoxdur.
- tədqiq olunan sistemlərin (sistemin) xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq üçün məqsədyönlü dəyişikliklər;
- ✓ ilkin informasiyanın yığılması və ya sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar;
- - tədqiq olunan sistem və ya sistemlərin oxşarlıq və fərqlərin müəyyən edilməsi;

95. Predmet sahəsinə, istifadə xarakterinə görə informasiya necə ola bilər?

- federativ, məhəlli, yerli, hüquqi səxsə aid olan, fiziki səxsə aid olan.
- dünyagörüşü, estetik, dini, elmi, məişət, texniki, iqtisadi, texnoloji.
- ✓ statistik, kommertiya, normativ, sorğu, elmi, tədris, metodik və s. qarışıq;
- açıq və ya ümumi istifadəli, qapalı və ya məxfi;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;

96. Müdaxilə imkanına görə informasiya necə ola bilər?

- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
- statik, dinamik;
- ✓ açıq və ya ümumi istifadəli, qapalı və ya məxfi;
- ilkin, təkrar;
- federativ, məhəlli, yerli, hüquqi səxsə aid olan, fiziki səxsə aid olan.

97. Ərazi nisbətində görə informasiya necə ola bilər?

- ilkin, aralıq, son;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
- statik, dinamik;
- ilkin, təkrar;
- ✓ federativ, məhəlli, yerli, hüquqi səxsə aid olan, fiziki səxsə aid olan.

98. Sistemin strukturuna görə informasiya necə ola bilər?

- ilkin, təkrar;
- statik, dinamik;
- ilkin, aralıq, son;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
- ✓ idarəedici, məsləhətçi, çevirici.

99. Sistemin elementlərinə görə informasiya necə ola bilər?

- ilkin, aralıq, son;

- sintaksis, semantik, praqmatik;
- ilkin, təkrar;
- ✓ statik, dinamik;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;

100. Sistemin mədsədinə görə informasiya necə ola bilər?

- ilkin, aralıq, son;
- statik, dinamik;
- ilkin, təkrar;
- ✓ sintaksis, semantik, praqmatik;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;

101. İstifadə mərhələlərinə görə informasiya necə ola bilər?

- statik, dinamik;
- idarəedici, məsləhətçi, çevirici.
- ilkin, aralıq, son;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
- ✓ ilkin, təkrar;

102. Problemin son nəticəsinə görə informasiya necə ola bilər?

- statik, dinamik;
- idarəedici, məsləhətçi, çevirici.
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit
- ilkin, təkrar;
- ✓ ilkin, aralıq, son;

103. Informasiya anlayışı fəlsəfi baxımdan necə izah edilir?

- ✓ materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;
- müəyyən informasiyalı-məntiqi modellərin dəyişikliyinə səbəb;
- sistemdə müxtəlifliyi əks etdirir və ötürür;
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;

104. Informasiya anlayışı fizioloji, biokibernetik baxımdan necə izah edilir?

- müəyyən informasiyalı-məntiqi modellərin dəyişikliyinə səbəb;
- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;
- ✓ sistemdə müxtəlifliyi əks etdirir və ötürür;
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;

105. Informasiya anlayışı əlaqə və münasibətlər kimi necə izah edilir?

- müəyyən informasiyalı-məntiqi modellərin dəyişikliyinə səbəb;
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;
- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- sistemdə müxtəlifliyin əks etdirir və ötürür;
- ✓ sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;

106. Informasiya anlayışı məlumat kimi necə izah edilir?

- müəyyən informasiyalı-məntiqi modellərin dəyişikliyinə səbəb;
- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- sistemdə müxtəlifliyin əks etdirir və ötürür;
- ✓ uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən aldığı informasiya;
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;

- 107.** İnformasiya anlayışı hər hansı mahiyyət kimi necə izah edilir?
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən aldığı informasiya;
 - materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
 - sistemdə müxtəlifliyin əks etdirir və ötürür;
 - ✓ müəyyən informasiyalı-məntiqi modellərin dəyişikliyinə səbəb;
 - sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;
- 108.** İnformasiyaya praqmatik aspektdə baxıldıqda nə müəyyən edilir:
- planlaşdırma, əməliyyat kompleksləri, resursların idarə edilməsi və sistemin inkişaf etdirilməsi;
 - qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
 - məqsədlərin, metodların və onlara nail olma vasitələrinin bütün mümkün, planlaşdırılmış nəticələrinin geniş, hərtərəfli olaraq qiymətləndirilməsi
 - ✓ idarəetmə prosesində idarəetmə qərarlarının qəbulu üçün informasiyanın praktiki cəhətdən nə qədər faydalı və qiymətli olması;
 - qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün maksimum effektin və müvafiq seçimin həyata keçirilməsi;
- 109.** İnformasiya semantik (məna) tədqiq edildikdə imkan yaranır:
- idarəetmə obyektinin vəziyyətini əks etdirən informasiyanın məzmununu açmağa;
 - informasiyanı əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirməyə
 - ölçü vahidlərinin məna öyrənilməsinə;
 - ✓ bütün cavablar doğrudur.
 - işarələr arasında olan münasibətlərin öyrənilməsinə;
- 110.** İnformasiyaya sintaksis aspektdə baxıldıqda imkan yaranır:
- maşındaşıyıcılarının, onların maketlərinin səmərəli qurulmasına;
 - informasiya bazasında informasiyanın axtarışını həyata keçirməyə;
 - informasiyanın məzmunu mənası və istifadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətlərin kəmiyyətə müəyyənləşdirilməsinə;
 - maşında işlənməsi texnologiyasının səmərəli seçilməsinə və layihələndirilməsinə;
 - ✓ bütün cavablar doğrudur.
- 111.** İnformasiyanın miqdarını qiymətləndirmək üçün struktur yanaşma hansıdır?
- informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
 - informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir və informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur.
 - informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir;
 - informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;
 - ✓ informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmnin artırılması və s.
- 112.** İnformasiyanın miqdarını qiymətləndirmək üçün praqmatik yanaşma hansıdır?
- informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir və informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur.
 - informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmnin artırılması və s.
 - ✓ informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
 - informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;
 - informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir;
- 113.** İnformasiyanın miqdarını qiymətləndirmək üçün semantik yanaşma hansıdır?
- informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir;
 - informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmnin artırılması və s.
 - ✓ informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;
 - informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
 - düzgün cavab yoxdur.

114. Informasiyanın miqdarını qiymətləndirmək üçün statistik yanaşma hansıdır?
- informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;
 - informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
 - informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir və informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur.
 - informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmnin artırılması və s.
- ✓ informasiyanı onun məzmunundan asılı olmadan qiymətləndirir;
115. Praqmatik yanaşmanı ilk dəfə hansı alim araşdırmışdır?
- N. Viner
 - A.N. Kolmoqorov
 - R. Xartli;
 - K.Şennon;
- ✓ A.A.Xarkeviç;
116. Sistemin aposterior entropiyası nədir?
- sistemin qeyri müəyyənliyinin kəmiyyətə ifadəsi;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında ilkin məlumatlılıq;
- ✓ informasiya alındıqdan sonra sistemin qeyri-müəyyənlik vəziyyəti;
- informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında müəyyən məlumatlar;
117. Sistemin aprior entropiyası nədir?
- sistemin qeyri müəyyənliyinin kəmiyyətə ifadəsi;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - informasiya alındıqdan sonra sistemin qeyri-müəyyənlik vəziyyəti;
- ✓ informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında ilkin məlumatlılıq;
- informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında müəyyən məlumatlar;
118. Sistemin entropiyası nədir?
- informasiya alındıqdan sonra sistemin qeyri-müəyyənlik vəziyyəti;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında müəyyən məlumatlar;
 - informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında ilkin məlumatlılıq;
- ✓ sistemin qeyri müəyyənliyinin kəmiyyətə ifadəsi;
119. Informasiyanın miqdarı anlayışı elmə sistemin qeyri-müəyyən vəziyyətinin ölçüsü kimi kim tərəfindən daxil edilmişdir?
- I. Priqojin
 - I. Stenqers
 - N. Viner
 - A.N. Kolmoqorov
- ✓ K. Şennon
120. Informasiyanın miqdarı nədir?
- ✓ bütün cavblar doğrudur.
- təsadüfi obyektlərin uyğunluq ölçüsüdür;
 - aktuallaşdırılan informasiyanı müxtəlifliyinə, mürəkkəbliyinə, strukturlaşdırılmasına (nizamlanmasına), müəyyənliyinə adekvat olaraq xarakterizə edən ədədi kəmiyyətdir;
 - informasiya mənbəyi ilə ünvanın əlaqəsinin xarakteristikasıdır;
 - ləğv edilən qeyri-müəyyənlik ölçüsüdür;
121. İnformasiyanın başlıca cəhəti nədir?

- obyektlərin uyğunluq ölçüsünün təyini
- düzgün cavab yoxdur
- d) müəyyənliyi xarakterizə edən ədədi kəmiyyət
- ✓ qeyri-müəyyənliyi ləğv etməsi;
- informasiya mənbəyi ilə ünvanın əlaqəsinin təyini

122. İnformasiyanın tədqiq olunma aspektləri – semantik aspekt hansıdır?

- informasiyanın məzmunu, mənası və isti-fadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətləri kəmiyyətə müəyyənləşdirir;
- alınan informasiya hesabına qoyulan məqsədə nail olunması imkanlarını müəyyən edir;
- informasiyanın fəlsəfi mahiyyəti müəyyən edir.
- informasiyanın miqdarını müəyyənləşdirir;
- ✓ informasiyaya məna məzmunu verir və onu əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirir, informasiyanın tələbat xüsusiyyətlərini əks etdirir;

123. İnformasiyanın tədqiq olunma aspektləri – pragmatik aspekt hansıdır?

- informasiyanın məzmunu, mənası və isti-fadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətləri kəmiyyətə müəyyənləşdirir;
- informasiyanın fəlsəfi mahiyyəti müəyyən edir.
- informasiyanın miqdarını müəyyənləşdirir;
- ✓ alınan informasiya hesabına qoyulan məqsədə nail olunması imkanlarını müəyyən edir;
- informasiyaya məna məzmunu verir və onu əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirir, informasiyanın tələbat xüsusiyyətlərini əks etdirir;

124. İnformasiyanın tədqiq olunma aspektləri – sintaktik aspekt hansıdır?

- alınan informasiya hesabına qoyulan məqsədə nail olunması imkanlarını müəyyən edir;
- informasiyanın fəlsəfi mahiyyəti müəyyən edir
- informasiyanın miqdarını müəyyənləşdirir;
- ✓ informasiyanın məzmunu, mənası və isti-fadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətləri kəmiyyətə müəyyənləşdirir;
- informasiyaya məna məzmunu verir və onu əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirir, informasiyanın tələbat xüsusiyyətlərini əks etdirir;

125. Sistemdə informasiya nə qədər çox olarsa;

- ✓ sistem daha tam və dəqiq idarə olunur;
- düzgün cavab yoxdur.
- struktur və ya alt sistemlərin pozuntuları zamanı bərpa edə bilər;
- sistemdə əsaslı struktur dəyişikliyi yaradar;
- keyfiyyəti saxlamaqla sistemin məqsədinə daha çox uyğun gələn vəziyyətə salar;

126. Müasir və operativ informasiya hansı funksiyaları yerinə yetirə bilər?

- sistemi qaydaya sala və (və ya) uyğunlaşdırma bilər;
- sistemi uyğunlaşdırma bilər;
- struktur və ya alt sistemlərin pozuntuları zamanı bərpa edə bilər;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- sistemi stabilləşdirə bilər;

127. Sistemin mürəkkəbliyinin azaldılması ona necə təsir edə bilər?

- keyfiyyəti saxlamaqla sistemin məqsədinə daha çox uyğun gələn vəziyyətə salar;
- bütün cavablar doğrudur.
- sistemdə əsaslı struktur dəyişikliyi yaradar;
- sistemi dayanıqlı edər;
- ✓ sistemi idarə olunan edə bilər;

128. İxtiyari sistemlə idarəetmə hansı vacib resurslarla möhkəmləndirilməlidir?

- düzgün cavab yoxdur.
- insan, təşkilati;
- ✓ maddi, energetik, informasiya, insan və təşkilati;
- energetik, informasiya;
- maddi, energetik;

129. İnformasiya hansı iki əsas qlobal məqsəd üçün istifadə olunur?

- məlumatın ötürülməsi sürətinin, həcmnin artırılması;
- sistemin əlaqələrinin artırılması, məlumatın işlənməsi vaxtının qısaldılması;
- ✓ sistemin stabil fəaliyyətini saxlamaq və sistemi verilən məqsədli vəziyyətə keçirmək;
- məlumatın sıxılma dərəcəsinin artırılması, məlumatın işlənməsi vaxtının qısaldılması;
- düzgün cavab yoxdur.

130. Sistemin koqnitiv analizinin prosedurlarına aid olmayanı göstərin.

- Sistemin əsas faktorlarının qeyd edilməsi.
- Qeyd olunan faktorlar içərisində məqsəd faktorlarının müəyyənləşdirilməsi
- Sistemin inkişafını izah edə bilən faktorlarının və faktorlar klasterində onların qruplaşmalarının müəyyənləşdirilməsi
- Məqsəd faktorlarına təsir göstərə bilən faktorlarının müəyyənləşdirilməsi.
- ✓ bütün cavablar aiddir.

131. Koqnitiv instrumentarilərin əhəmiyyəti nədir?

- predmet sahələrinin formal və fənlərarası analizinin, onların sistemli invariantlığının aşkara çıxarılmasının ümumi metodlarını verir;
- predmet sahələrinin təsvirinin və öyrənilməsinin ümumi metodlarını verir.
- nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübi metodlardan istifadə edir;
- ✓ sistemin tədqiqatının, formalaşdırılmasının, strukturlaşdırılmasının, modelləşdirilməsinin mürəkkəbliyini azaldır;

132. Koqnitiv strukturlaşdırmanın məqsədi nədən ibarətdir?

- məlum reallaşdırma sxemi əsasında sistemin funksiyasının müəyyən edilməsi;
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin idarə edilməsi üçün idarəedici parametrlərin aydınlaşdırılması;
- ✓ tədqiq olunan sistemin fəaliyyəti haqqında səbəb-nəticə əlaqələrinin struktur sxeminin, onların keyfiyyət və (və ya) kəmiyyət qiymətlərinin formalaşdırılması və dəqiqləşdirilməsi;
- məlum funksiyaya görə həmin funksiyamı daha yaxşı (optimal) reallaşdıran sxemin tapılması;

133. Koqnitologiya nədir?

- sistem proseslərin predmet aspektlərini, predmet proses və hadisələrin sistem aspektlərini öyrənən elm sahəsidir;
- məlum reallaşdırma sxemi əsasında sistemin funksiyasının müəyyən edilməsidir.
- nəzəri və təcrübi problemlərin öyrənilməsi metodologiyasıdır.
- ✓ biliklərin, idrakın, düşüncənin universal struktur sxeminin formalaşdırılması metodları və modellərini öyrənən fənlərarası elmi istiqamətdir;
- fənlərarası problemlərin öyrənilməsi üçün metodlar, prosedurlar və texnologiyalar toplusudur;

134. Taktiki idarəetmə necə xarakterizə olunur?

- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyətlərin, həllərin həyata keçirilməsinə yönəlmiş idarəetmə;
- resursların uçotu və yoxlanmasına yönəlmiş idarəetmə.
- sistemin davranış strategiyasının işlənilməsinə, hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşmasına yönəlmiş idarəetmə;
- ✓ sistemin davranış taktikasının işlənilməsinə, hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;

135. Strateji idarəetmə necə xarakterizə olunur?

- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyətlərin, həllərin həyata keçirilməsinə yönəlmiş idarəetmə;

- resursların uçotu və yoxlanmasına yönəlmiş idarəetmə.
- sistemin davranış taktikasının işlənilib hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşmasına yönəlmiş idarəetmə;
- ✓ sistemin davranış strategiyasının işlənilib hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;

136. İstənilən sistemlə (ixtiyari sistemdə) idarəetmə dövrünə daxil deyil?

- ✓ bütün cavablar daxildir.
- idarəedici parametrlərin aşkar edilməsi;
- sistem haqqında informasiyanın toplanması, informasiyanın işlənməsi və təhlili;
- idarəetmə üçün pesursların müəyyən edilməsi, sistemin trayektoriyasının idarə edilməsi;
- trayektoriya haqqında informasiyanın alınması;

137. Sistemlə idarəetmənin məqsədlərinə aiddir:

- məlumatın ötürülməsi sürətinin, həcmnin artırılması;
- sistemin əlaqələrinin artırılması;
- məlumatın sıxılma dərəcəsinin artırılması;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- məlumatın işlənməsi vaxtının qısaldılması;

138. Özünüidarəetmənin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- əhəmiyyətli informasiyanın “küylər” fərqləndirmək, sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- sistemin hansı elementləri tərəfindən, hansı qaydada həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, onun daxili funksiyasıdır.
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- ✓ biliyin aktuallaşdırılmasının ən yüksək formasıdır.

139. Sistemdə idarəetmənin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- əhəmiyyətli informasiyanın “küylər”dən (əhəmiyyətsiz, bəzən də hətda, sistem üçün zərərli informasiyafərqləndirmək, ayırmaq və sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- düzgün cavab yoxdur.
- biliyin aktuallaşdırılmasının ən yüksək formasıdır.
- ✓ sistemin hansı elementləri tərəfindən, hansı qaydada həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, onun daxili funksiyasıdır.
- biliyin məqsədyönlü aktuallaşdırılmasıdır.

140. İdarəetmənin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- əhəmiyyətli informasiyanın “küylər”dən (əhəmiyyətsiz, bəzən də hətda, sistem üçün zərərli informasiyafərqləndirmək, ayırmaq və sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- ✓ biliyin məqsədyönlü aktuallaşdırılmasıdır.
- sistemin hansı elementləri tərəfindən, hansı qaydada həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, onun daxili funksiyasıdır.

141. İnformasiya sistemlərinin işlənməsinin əsas şüarı hansıdır?

- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması sistemin onu informasiyalı dəstəkləyən təkamülünü təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;
- ✓ “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması informasiya sisteminin istifadəsi üçün deyil, səmərəli idarəetməni, fəaliyyəti, planlaşdırma və proqnozlaşdırmanı, sistemin onu informasiyalı dəstəkləyən təkamülünü təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;
- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması informasiya sisteminin istifadəsi üçün həyata keçirilir.”;
- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması informasiya sisteminin istifadəsi üçün, səmərəli idarəetməni, fəaliyyəti, planlaşdırma və proqnozlaşdırmanı təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;
- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması səmərəli idarəetməni, fəaliyyəti, planlaşdırma və proqnozlaşdırmanı təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;

142. Məqsədləri işləyib hazırlayarkən, resursları müəyyənləşdirərkən nələr yol verilməzdir?

- strateji və uzuznmüddətli planlaşdırma və proqnozlaşdırma;
- planlaşdırma və proqnozlaşdırmaya neqativ təsirlər göstərən saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi, hər bir həlqədə qərar qəbulunun qeyri peşəkarlığı.
- strateji və uzuznmüddətli planlaşdırma və proqnozlaşdırma, saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi;
- √ strateji və uzuznmüddətli planlaşdırma və proqnozlaşdırmaya neqativ təsirlər göstərən saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi, hər bir həlqədə qərar qəbulunun qeyri peşəkarlığı;
- saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi;

143. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin maketləşdirilməsi nə deməkdir?

- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- √ alt sistemin sadələşdirilmiş funksional təsvirlə, prosedurlarla həyata keçirilməsi, sistemin məqsədinin təmin edilməsi üçün bu maketlərin təsdiq edilməsi.

144. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin müşaiyət olunması nə deməkdir?

- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- √ sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;

145. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - “quraşdırma” və sistemlərin testləşdirilməsi nə deməkdir?

- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- √ mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;

146. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin alt sistemlərinin funksional təsviri nə deməkdir?

- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- √ modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;

147. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin sistemli (morfoloji) təsviri nə deməkdir?

- √ sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;

148. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistem daxili təhlil nə deməkdir?

- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.

- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- ✓ sistemin alt sistemlərinin təhlili;
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;

149. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - layihəqabağı təhlil nə deməkdir?

- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetik, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- ✓ digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;

150. Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrünə aid deyil:

- layihəqabağı təhlil;
- adekvatlıq, səmərəlilik və dayanıqlıq (etibarlılığın) kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- sistemin sistemli (morfoloji) təsviri;
- ✓ sistemin sintaksis təsviri;
- sistem daxili təhlil, daxili təhlil;

151. Informasiya sistemlərinin qurulmasına deduktiv yanaşma hansıdır?

- obyekt - yönümlü yanaşma;
- strategiya- yönümlü yanaşma.
- predmet- yönümlü yanaşma;
- ✓ texnoloji-yönümlü yanaşma;
- problem-yönümlü yanaşma;

152. Informasiya sistemlərinin qurulmasına induktiv yanaşma hansıdır?

- strategiya- yönümlü yanaşma.
- predmet- yönümlü yanaşma;
- ✓ problem-yönümlü yanaşma;
- obyekt - yönümlü yanaşma;
- texnoloji-yönümlü yanaşma;

153. İntellektual sistemlər və ya biliklərə əsaslanan sistemlər necə adlanır?

- Transaction Processing System;
- Decision Support System;
- ✓ Knowledge Based System;
- Expert System;
- Programmed Decision System;

154. Ekspert sistemlər necə adlanır?

- Transaction Processing System;
- Decision Support System;
- Knowledge Based System;
- Programmed Decision System;
- ✓ Expert System;

155. Qərar qəbulunu inteqrallaşdıran, proqramlaşdıran sistemlər necə adlanır?

- Decision Support System;
- Knowledge Based System;
- Transaction Processing System;

- Information Provision System;
- √ Programmed Decision System;

156. Qərarların qəbulunun dəstəklənməsi sistemləri necə adlanır?

- Transaction Processing System;
- Knowledge Based System;
- Programmed Decision System;
- √ Decision Support System;
- Information Provision System;

157. İnformasiya təminatı sistemləri necə adlanır?

- Transaction Processing System;
- Knowledge Based System;
- Programmed Decision System;
- √ Information Provision System;
- Decision Support System;

158. Sorğuların işlənməsi dialoq sistemləri necə adlanır?

- Programmed Decision System;
- Knowledge Based System;
- Information Provision System;
- Decision Support System;
- √ Transaction Processing System;

159. Məntiqi alt sistem informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- texnologiyalar;
- interfeys;
- verilənlər;
- informasiya, biliklər;
- √ əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;

160. Əlaqə təminatı alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- √ interfeys;
- texnologiyalar;
- verilənlər;
- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- informasiya, biliklər;

161. Texnoloji təminat alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- verilənlər;
- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- interfeys;
- √ texnologiyalar;
- informasiya, biliklər;

162. İntellektual təminatı alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- verilənlər;
- texnologiyalar;
- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- interfeys;
- √ informasiya, biliklər;

163. İnformasiya təminatı alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- informasiya, biliklər;
- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- interfeys;
- ✓ verilənlər;
- texnologiyalar;

164. Informasiya sisteminin alt sistem tiplərinə daxil deyil:

- informasiya təminatı alt sistemi;
- əlaqə təminatı alt sistemi (interfeys);
- texniki təminat alt sistemi;
- ✓ predmet təminatı alt sistemi;
- intellektual təminatı alt sistemi;

165. Sistemlərdə informasiyanın meydana gəlməsinin vacib şərti nədir?

- sistemin qapalı olması;
- sistemin dayanıqsız olması;
- sistemin dayanıqlı olması;
- ✓ sistemin açıq olması;
- sistemin mürəkkəb olması;

166. Mürəkkəb sistemlərin təkamülü hansı şərtlər daxilində tədqiq oluna bilər?

- nizam vasitəsi ilə, nizam strukturu ilə;
- düzgün cavab yoxdur.
- xaos vasitəsilə;
- ✓ yalnız nizamla xaosun birliyi daxilində;
- nizam strukturu ilə;

167. Termin və elmi anlayış kimi sinerjiya və sinergetika nə vaxt meydana gəlmişdir?

- XIX əsrin ortalarında;
- XXI əsrdən başlayaraq.
- XVIII əsrin əvvəllərində;
- XIX əsrin əvvəllərində;
- ✓ XX əsrin əvvəllərində;

168. Sinergetikanın prinsiplərinə görə – fiziki dünyada entropiyanın artımı nə ilə kompensasiya olunur?

- bioloji sistemlərdə entropiyanın azalması ilə;
- düzgün cavab yoxdur.
- bioloji və sosial sistemlərdə entropiyanın artması ilə;
- sosial sistemlərdə entropiyanın artması ilə;
- ✓ bioloji və sosial sistemlərdə entropiyanın azalması ilə;

169. İdarə olunan sistemlərin sinergetik prinsiplərini hansı alim formalaşdırmışdır?

- I. Stenqers
- A.N. Kolmoqorov
- ✓ I.Priqojin
- K. Şennon
- N. Viner

170. Sistemdə hansı fəaliyyəti səmərəli saymaq olar?

- informasiyanın toplanması və mürəkkəbləşməsi
- xarici amillərin dəyişməsinə uyğunlaşma

- ✓ enerji, maddə və ətraf mühitlə qarşılıqlı informasiya mübadiləsinin dayanıqsız prosesləri hesabına entropiyanın səviyyəsinin aşağı olduğu halda, sistemin özünü təşkilinə kömək edir.
- sistemdə təşkilatçılıq və nizamsızlıq mübarizəsi
- qəbul olunan qərarların qiymətləndirilməsi kriteriyalarının mövcudluğu

171. Qarşılıqlı təkamül - koevolusiya nədir?

- sistem daxili proseslərin mürəkkəbliyi və müxtəlifliyi,dir,
- informasiyanın toplanması və mürəkkəbləşməsi,
- sistemdə təşkilatçılıq və nizamsızlıq mübarizəsi.
- qəbul olunan qərarların qiymətləndirilməsi kriteriyalarının mövcudluğu
- ✓ bütöv sistemin və yaxud onun bir hissəsinin qarşılıqlı şərtlə dəyişilməsidir,

172. Özünü təşkil edən sistemlərin aksiomlarına aid deyil:

- Sistem daxili informasiyanın dəyişməsi elə baş verir ki, sistemdə nizamlılıq ölçüsü artsın, entropiya – nizamsızlıq ölçüsü azalsın.
- Sistemin daxili strukturundakı və ya sistem daxili informasiyadakı ixtiyari dəyişiklik sistemin çıxış informasiyasına (sistemin xarici mühitinə) təsir edir; sistemin daxili entropiyası onun xarici entropiyasını dəyişir.
- Sistemin inkişafı (təkamülü) sistemin məqsədi və informasiya resursları ilə, onun informasiya açıqlığı ilə müəyyən olunur.
- Məqsədə çatmaq cəhdlərində sistem özünün daxili strukturunu, sistem daxili informasiyanı dəyişmək üçün istifadə etdiyi giriş informasiyanı dərk edir.
- ✓ Sistemin inkişafı sistemin məqsədi və informasiya resursları ilə, onun entropiyasının artması ilə müəyyən olunur.

173. Sistemin təkamülü nə ilə müəyyən olunur?

- sistemdə təşkilatçılıq və nizamsızlıq mübarizəsi,
- sistem daxili proseslərin mürəkkəbliyi və müxtəlifliyi,
- sistemin təşkili və özünü təşkili,
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- informasiyanın toplanması və mürəkkəbləşməsi,

174. Sistemin səmərəliliyinin vacib kriteriyası nədir?

- dinamik, struktur və təşkilati öngörənliyi
- qəbul olunan qərarların qiymətləndirilməsi kriteriyalarının mövcudluğu və dinamik olaraq aktuallaşdırılması,
- dinamik inkişafın təmin olunması
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- qeyri-adiliyin olmaması,

175. İnsanın ətraf aləminin problemlərinə baxılarkən hansı keyfiyyətləri nəzərə almaq lazımdır?

- müəyyənlik və qeyri-müəyyənlik,
- dayanıqlı və dayanıqsız,
- sabillik və qeyri sabillik,
- nizam və kaos,
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

176. Özünü təşkilin özünəməxsus atributu nədir?

- tarazlıq;
- tarazlıq, avtomatik özünü təşkil.
- avtomatik özünü təşkil;
- nizamlılıq;
- ✓ idarəetmə;

177. Özünü təşkil hansı sistemlərdə müşahidə olunur?

- ✓ açıq mürəkkəb sistemlərdə;
- açıq sistemlərdə;
- qapalı sistemlərdə;

- qapalı mürəkkəb sistemlərdə;
- sadə sistemlərdə;

178. Hansı sistemlər özünü təşkil edən sistem adlanır?

- mürəkkəb sistemlər;
- düzgün cavab yoxdur.
- sadə sistemlər;
- ✓ xaricdən məqsədyönlü təsir olmadan fəza, zaman, informasiya və ya funksional struktura malik ola bilən sistemlər;
- qapalı sistemlər;

179. Özünütəşkil nədir?

- sistemin daxili resursları hesabına onun ətrafı ilə məqsədyönlü qarşılıqlı təsiri nəticəsində fəza, zaman, informasiya və ya funksional təşkilin, strukturun yaradılmasıdır;
- yalnız sistemin inkişafının, təkamülünün mümkün yoludur;
- sistem tərəfindən təşkilatçılığa, yeni strukturun yaradılmasına edilən cəhddir;
- sistemin nizamlılığa doğru nisbi hərəkətidir;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

180. “Sinergiya effekti” nədir?

- bir-biri ilə ittifaq yaradan müxtəlif növ enerjilərin bütöv fəaliyyət çərçivəsində qarşılıqlı əlaqəsi;
- düzgün cavab yoxdur.
- əməkdaşlıq, dostluq, birgə (müştərək) fəaliyyət;
- ✓ vahid sistem çərçivəsində həyata keçirilən birgə və qarşılıqlı fəaliyyət sayəsində yekun nəticənin keyfiyyət ölçüsünün kəmiyyət ölçüsündən yüksək olması;
- sistemin necə inkişaf edəcəyi haqqında informasiyanı hərəkətə gətirilməsi;

181. Sinergetika nədir?

- elmi tədqiqatların kəşfiyyat sahəsi;
- özünütəşkil, təbiətin strukturlarının meydana gəlməsi, dayanıqlığı və məhv olması prosesini öyrənən elm sahəsi;
- özünütəşkil əsasında təbiətin və ətraf mühitin vəziyyətini öyrənən elm sahəsi;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- problem və böhranların həllində səbəb-nəticə əlaqələrinə yeni yanaşma;

182. Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - avtomatlaşdırma nəyi avtomatlaşdırmağı nəzərdə tutur?

- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələri;
- modelləri və modelləşdirməni;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;
- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- ✓ sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.

183. Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - idarəetmə nəyi nəzərdə tutur?

- modelləri və modelləşdirməni;
- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;
- ✓ sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələri;

184. Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - proqnozlaşdırma nəyi proqnozlaşdırmağı nəzərdə tutur?

- modelləri və modelləşdirməni;
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələri;
- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- ✓ sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;

185. Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - dərkolunma nəyi dərk etməyi nəzərdə tutur?

- modelləri və modelləşdirməni;
- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- ✓ hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələrini;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;

186. Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - öyrənmə nəyi öyrənməyi nəzərdə tutur?

- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələrini;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;
- ✓ modelləri və modelləşdirməni;

187. Modelləşdirmə prosesinin xarakteri necədir?

- geriye dönmə ilə
- əks əlaqə rəbitəli
- mərhələli
- mərhələli və dövri
- ✓ dövri

188. Model və modelləşdirmə hansı əsas, vacib istiqamətlərdə tətbiq olunur?

- idarəetmə;
- avtomatlaşdırma;
- öyrənmə, dərkolunma;
- proqnozlaşdırma;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

189. Modelin təkamüllük xassəsi necə ifadə olunur?

- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
- model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- ✓ modelin inkişaf etmək imkanı.
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;

190. Modelin idarə olunanlıq (imitasiyalıq) xassəsi necə ifadə olunur?

- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- modelin inkişaf etmək imkanı.
- model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- ✓ model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;

191. Modelin uyğunluq xassəsi necə ifadə olunur?

- model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
- modelin inkişaf etmək imkanı.
- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;
- ✓ model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;

- 192.** Modelin qapalılıq xassəsi necə ifadə olunur?
- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
 - modelin inkişaf etmək imkanı.
 - model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
 - ✓ model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;
 - model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- 193.** Modelin tamlıq xassəsi necə ifadə olunur?
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;
 - modelin inkişaf etmək imkanı.
 - model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
 - ✓ model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
 - model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- 194.** Modelin dayanıqlıq xassəsi necə ifadə olunur?
- modeldə modelləşdirmənin məqsədinin təmin olunması üçün vacib olan bütün əsas əlaqə və münasibətlər nəzərə alınmalıdır;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - onun əsas xassə və münasibətləri gözdən keçirilə bilən, gözə görünən olmalıdır;
 - model sistem haqqında kifayət qədər informasiya saxlamalıdır və yeni informasiya alınmasına imkan verməlidir;
 - ✓ model, hətta sistem əvvəlcədən dayanıqsız olsa belə, sistemin dayanıqlı davranışını təsvir və təmin etməlidir.
- 195.** Modelin sıxlıq xassəsi necə ifadə olunur?
- düzgün cavab yoxdur.
 - model, hətta sistem əvvəlcədən dayanıqsız olsa belə, sistemin dayanıqlı davranışını təsvir və təmin etməlidir.
 - onun əsas xassə və münasibətləri gözdən keçirilə bilən, gözə görünən olmalıdır;
 - model sistem haqqında kifayət qədər informasiya saxlamalıdır və yeni informasiya alınmasına imkan verməlidir;
 - ✓ modeldə modelləşdirmənin məqsədinin təmin olunması üçün vacib olan bütün əsas əlaqə və münasibətlər nəzərə alınmalıdır;
- 196.** Modelin baxımlılıq xassəsi necə ifadə olunur?
- modeldə modelləşdirmənin məqsədinin təmin olunması üçün vacib olan bütün əsas əlaqə və münasibətlər nəzərə alınmalıdır;
 - model sistem haqqında kifayət qədər informasiya saxlamalıdır və yeni informasiya alınmasına imkan verməlidir;
 - model, hətta sistem əvvəlcədən dayanıqsız olsa belə, sistemin dayanıqlı davranışını təsvir və təmin etməlidir.
 - düzgün cavab yoxdur.
 - ✓ onun əsas xassə və münasibətləri gözdən keçirilə bilən, gözə görünən olmalıdır;
- 197.** Modelin adekvatlıq xassəsi necə ifadə olunur?
- model orijinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
 - model həmişə hər hansı sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
 - model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir;
 - gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
 - ✓ model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- 198.** Modelin təqribilik xassəsi necə ifadə olunur?
- model həmişə hər hansı sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
 - model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
 - model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir;
 - ✓ gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
 - model orijinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- 199.** Modelin sadəlik xassəsi necə ifadə olunur?

- model həmişə hər hası sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
- model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
- ✓ model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir, bundan əlavə, o tədqiqat və təkrar istehsal üçün sadə olmalıdır;

200. Modelin sonluluq xassəsi necə ifadə olunur?

- model həmişə hər hası sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
- ✓ model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir;

201. Modelin məqsədyönlülük xassəsi necə ifadə olunur?

- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir;
- ✓ model həmişə hər hansı sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;

202. Hansı modellər qrafiki model adlanır?

- model müəyyən linqvistik obyekt, formalaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model modelləşdirilən obyektin maddi surətidir.
- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model sistemin münasibət və əlaqələrini vizuallaşdırmaq imkanı verir;
- ✓ model həndəsi obrazlar və obyektlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;

203. Hansı modellər natura modeli adlanır?

- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən linqvistik obyekt, formalaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model sistemin münasibət və əlaqələrini vizuallaşdırmaq imkanı verir;
- ✓ model modelləşdirilən obyektin maddi surətidir.

204. Hansı modellər vizual model adlanır?

- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən iyerarxik struktur (ağaç) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- ✓ model sistemin münasibət və əlaqələrini vizuallaşdırmaq imkanı verir;
- model müəyyən linqvistik obyekt, formalaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;

205. Hansı modellər linqvistik model adlanır?

- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən iyerarxik struktur (ağaç) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- ✓ model müəyyən linqvistik obyekt, formalaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;

206. Hansı modellər şəbəkə modeli adlanır?

- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən iyerarxik struktur (ağaç) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;

✓ model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;

207. Hansı modellər iyerarxik model adlanır?

- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;
- ✓ model müəyyən iyerarxik struktur (ağaç) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;

208. Hansı modellər qraf modeli adlanır?

- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- ✓ model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;

209. Hansı modellər struktur model adlanır?

- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- ✓ model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;

210. Hansı modellər alqoritmik model adlanır?

- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- ✓ model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

211. Hansı modellər oyun modeli adlanır?

- modelin hər bir giriş parametr yığımına tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;
- ✓ model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

212. Hansı modellər məntiqi model adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- ✓ model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- modelin hər bir giriş parametr yığımına tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;

213. Hansı modellər nəzəri - çoxluq modeli adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- ✓ model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- modelin hər bir giriş parametr yığımına tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;

214. Hansı modellər funksional model adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- ✓ model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- modelin hər bir giriş parametrlərinin müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;

215. Hansı modellər determinə olunmuş model adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- ✓ modelin hər bir giriş parametrlərinin müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

216. Hansı modellər staxostik (ehtimallı) model adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- ✓ modelin hər bir giriş parametrlərinin müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

217. Hansı modellər imitasiya modeli adlanır?

- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər yoxdur;
- ✓ model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;

218. Hansı modellər kəsilməz model adlanır?

- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər yoxdur;
- ✓ model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;

219. Hansı modellər diskret model adlanır?

- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər yoxdur;
- ✓ model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;

220. Hansı modellər dinamik model adlanır?

- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
- ✓ modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametrlər yoxdur;

221. Hansı modellər statik model adlanır?
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;
 - ✓ modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr yoxdur;
 - model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
 - model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
 - model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
222. Modelləşdirmə probleminin məsələləri hansıdır?
- modelin qurulması, alqoritmin hazırlanması, modelin tətbiqi;
 - ✓ modelin qurulması, modelin tədqiqatı, modelin istifadə olunması;
 - modelin tədqiqatı, alqoritmin hazırlanması, modelin istifadə olunması;
 - modelin qurulması, modelin istifadə olunması;
 - modelin tədqiqatı, modelin tətbiqi;
223. Qarışıq, yarımempirik modellər nəyin əsasında qurulur?
- empirik amillər, əlaqələr əsasında;
 - ✓ təcrübi əlaqələrin və riyazi təsvirlərin əsasında;
 - empirik amillər, riyazi təsvirlər əsasında;
 - fiziki amillər, təsvirlər əsasında.
 - riyazi təsvirlər əsasında;
224. Nəzəri modellər nəyin əsasında qurulur?
- empirik amillər, əlaqələr əsasında;
 - ✓ riyazi təsvirlər əsasında;
 - empirik amillər, riyazi təsvirlər əsasında;
 - fiziki amillər, təsvirlər əsasında.
 - təcrübi əlaqələrin və riyazi təsvirlərin əsasında;
225. Empirik modellər nəyin əsasında qurulur?
- riyazi təsvirlər əsasında;
 - ✓ empirik amillər, əlaqələr əsasında;
 - empirik amillər, riyazi təsvirlər əsasında;
 - fiziki amillər, təsvirlər əsasında.
 - təcrübi əlaqələrin və riyazi təsvirlərin əsasında;
226. Instrumental model necə izah olunur?
- biliklərin təşkili və təqdimatı formasıdır;
 - ✓ praqmatik və/və ya dərkolunan modellərin qurulması, tədqiqi və/və ya istifadəsi vasitəsidir.
 - köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
 - sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
 - praktiki əməllərin təşkili vasitəsidir;
227. Praqmatik model necə izah olunur?
- biliklərin təşkili və təqdimatı formasıdır;
 - ✓ praktiki əməllərin təşkili vasitəsidir; sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
 - dərkolunan modellərin qurulması, tədqiqi və istifadəsi vasitəsidir;
 - sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
 - köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
228. Dərkolunan model necə izah olunur?

- praktiki əməllərin təşkili vasitəsidir;
- √ biliklərin təşkili və təqdimatı formasıdır, köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
- mürəkkəb modellərin qurulması, tədqiqi və istifadəsi vasitəsidir;
- praqmatik modellərin qurulması, tədqiqi və istifadəsi vasitəsidir.
- sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır;

229. Modelin qurulması nə deməkdir?

- strukturunu, daxili məntiqini başa düşməyə imkan verən model düşüncə tərzidir;
- √ ilkin verilənlərin, fərziyyələr, nəzəriyyələr, mütəxəssis biliklərinin analiz və sintezini tələb edən sistemli məsələdir;
- köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
- sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
- obyektin, prosesin və ya sistemin müəyyən şərtlərlə orijinal adlanan bir formadan digər formaya keçidi ilə öyrənilməsidir;

230. Model nədir?

- obyektin, prosesin və ya sistemin müəyyən şərtlərlə orijinal adlanan bir formadan digər formaya keçidi ilə öyrənilməsi və ya onun hər hansı xassələrinin canlandırılması üçün təsviridir;
- √ bütün cavablar doğrudur.
- idarəetmənin səmərəliliyini qiymətləndirmək vasitəsidir;
- sistemin hər hansı xassələrinin canlandırılması üçün onun təsviridir;
- bir strukturun digərinə inikasidir;

231. Modellərdə didaktik aspekt hansıdır?

- modelləşdirilən sistemlərin element və alt sistemlərinin informasiyalı-məntiqi əlaqələrin inkişafı;
- √ modelləşdirilən sistemin strukturunu, daxili məntiqini başa düşməyə imkan verən model düşüncə tərzinin inkişafı;
- modelləşdirmədə istifadə olunan resursların, ətraf mühitlə əlaqələrin inkişafı;
- düzgün cavab yoxdur.
- prosesin, təzahürün ən güclü idrak, dərk etmə metodlarının inkişafı;

232. Model və modelləşdirmə nədir?

- universal anlayışdır, müxtəlif sahə mütəxəssislərini birləşdirir.
- √ bütün cavablar doğrudur.
- sistemin, prosesin, təzahürün dərk etmə metodlarının atributlarından biridir,
- model və modelləşdirmənin nəticələrindən harada istifadə olunacağından asılı olmayaraq, fənləarası problemlərin həlli üzərində işləyən, müxtəlif sahə mütəxəssislərini birləşdirir.
- ixtiyari ixtisas sahəsində sistemin, prosesin, təzahürün ən güclü idrak atributlarından biridir,

233. IDEF0-modelləşdirmədə modelin nöqtəyi-nəzəri nəyi müəyyən edir?

- modelin xarici mühitlə əlaqəsini;
- modelin dekompozisiyasını.
- modelin yaradılma səbəbini və onun təyinatını;
- modelləşdirilən sistemin sərhədlərini;
- √ müəllifin mövqeyini;

234. IDEF0-modelləşdirmədə kontekst nəyi müəyyən edir?

- modelin dekompozisiyasını;
- modelin strukturunu.
- modelin yaradılma səbəbini və onun təyinatını;
- modelin kompozisiyasını;
- √ modelləşdirilən sistemin sərhədlərini müəyyən edir və onun xarici mühitlə əlaqəsini:

235. IDEF0-modelləşdirmədə məqsəd nəyi müəyyən edir?

- modelin strukturunu;
- modelin dekompozisiyasını.

- modelin kompozisiyasını;
- √ modelin yaradılma səbəbini və onun təyinatını;
- modelin analizini;

236. IDEF0-modelləşdirmədə Hər bir funksional blok üçün minimum neçə idarəedici Qövs lazımdır;

- iki;
- altı.
- beş;
- √ bir;
- üç;

237. IDEF0-modelləşdirmədə Qövslər üçün qeydlər və Blokların funksiyalarının adları necə olmalıdır;

- sadə;
- izahlı.
- mürəkkəb;
- √ qısa və lakonik;
- əlaqəli;

238. IDEF0-modelləşdirmədə verilənlərin rolu ...olmalıdır.

- mürəkkəb;
- giriş bölgüsü.
- sadə;
- əlaqəli;
- √ dəqiq müəyyən edilməli, giriş və idarəetmə bölgüsü;

239. IDEF0-modelləşdirmədə blokların funksiyalarının və Qövslərin adları necə olmalıdır?

- iyerarxik.
- əlaqəli.
- sadə;
- mürəkkəb;
- √ unikal;

240. IDEF0-modelləşdirmədə diaqramlar necə interfeysə malik olmalıdırlar?

- iyerarxik.
- əlaqəsiz;
- √ əlaqəli;
- mürəkkəb;
- sadə;

241. IDEF0-modelləşdirmədə diaqramlar hansı informasiyanı əks etdirməlidir?

- xarici;
- xarici və daxili;
- √ müəyyən kontekstdən kənara çıxmayan;
- daxili;
- geyri- müəyyən.

242. IDEF0-modelləşdirmədə neçə funksional Blok olmalıdır?

- ən az 6, ən çox 9;
- ən az 2, ən çox 7;
- ən az 2, ən çox 9;
- ən az 4, ən çox 8;
- √ ən az 3, ən çox 6;

243. IDEFO modelin təsviri hansı şəkildə qurulur?

- konus;
- şəbəkə.
- iyerarxik silindir;
- kub;
- ✓ iyerarxik piramida;

244. Sistemin effektivlik funksionalı nəyə deyilir?

- sistemin fəaliyyətini bloklarla təsvir edən funksionala
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin fəaliyyətini alqoritmlərlə təsvir edən funksionala
- ✓ sistemin fəaliyyətini kəmiyyətə, yaxud keyfiyyətə təsvir edən funksionala;
- sistemin fəaliyyətini diaqramlarla təsvir edən funksionala

245. Sistemin xarici xarakteristikaları iyerarxiyanın hansı səviyyəsi ilə müəyyən olunur?

- aralıq;
- aralıq və aşağı
- yuxarı və aşağı;
- ✓ yuxarı;
- aşağı;

246. Sistemin əlavə (xidməti) funksiyaları nəyi əks etdirir?

- sistemin analizini;
- sistemin funksional imkanlarını, sistemin keyfiyyət göstəricilərini;
- məqsəd funksiyasının icra olunması şərtlərini təmin edir;
- sistemin təyinatını, mahiyyətini və onun varlığının əhəmiyyətini;
- ✓ əsas funksiyaların icra olunması şərtlərini təmin edir;

247. Sistemin bazis funksiyası nəyi əks etdirir?

- əsas funksiyaların icra olunması şərtlərini təmin edir;
- sistemin sintezini;
- sistemin təyinatını, mahiyyətini və onun varlığının əhəmiyyətini;
- sistemin funksional imkanlarını, sistemin keyfiyyət göstəricilərini;
- ✓ sistemin fəaliyyət istiqamətini və sistemin yerinə yetirdiyi makrofunksiyaların məcmusunu;

248. Sistemin məqsəd funksiyası nəyi əks etdirir?

- ✓ sistemin təyinatını, mahiyyətini və onun varlığının əhəmiyyətini;
- sistemin təhlilini;
- məqsəd funksiyasının icra olunması şərtlərini təmin edir;
- sistemin sintezini;
- sistemin funksional imkanlarını, onun tətbiq sferasını genişlənməsini;

249. Mürəkkəb sistemin yerinə yetirdiyi funksiyalar şərti olaraq neçə qrupa bölünür?

- dörd;
- yeddi.
- beş;
- ✓ üç;
- iki;

250. Sistemin funksional təsviri hansı formalarda ola bilər:

- alqoritmik, analitik;
- qrafik, cədvəl;

- verbal (sözlə).
- müvəqqəti fəaliyyət diaqramları;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

251. Sistemin funksional təsviri hansı funksiyaları yerinə yetirilməlidir?

- sistemin xarici əlaqələrinin düzgün oriyentasiyasını yaratmalı;
- ətraf mühitlə əlaqələrini əks etdirməli və mümkün dəyişmə istiqamətlərini əks etdirməli;
- mümkün dəyişmə istiqamətlərini əks etdirməli;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- ətraf mühitlə əlaqələrini əks etdirməli;

252. Sistemin funksional təsviri nə üçün lazımdır?

- onun nə dərəcədə vacib olduğunu dərk etmək;
- onun ətraf mühitlə əlaqələrini müəyyən etmək;
- onun digər sistemlərlə münasibətini qiymətləndirmək;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- onun yerini müəyyən etmək;

253. Liderlik edən altsistem hansı tələblərə cavab verir?

- ✓ altsistem heç bir altsistem ilə müəyyən olunmuş qarşılıqlı əlaqəyə malik deyil;
- bütün cavablar doğrudur.
- altsistem digər hissəyə nəzərən idarəedicidir;
- altsistem idarə edilən deyil (təbə olan);
- ən az sayda altsistemlər tərəfindən idarə edilir;

254. Subordinasiya nəyi ifadə edir?

- komponentlərin «şaquli» tabelik nizamlılığını;
- komponentlərin subtabelik nizamlılığını;
- sistemin elementlərinin iyerarxik nizamlılığını
- ✓ komponentlərin «şaquli» tabelik və subtabelik nizamlılığını;
- sistemin elementlərinin «üfüqi» nizamlılığını;

255. Koordinasiya nəyi ifadə edir?

- sistemin elementlərinin iyerarxik nizamlılığını;
- komponentlərin «şaquli» tabelik və subtabelik nizamlılığını.
- komponentlərin subtabelik nizamlılığını;
- komponentlərin «şaquli» tabelik nizamlılığını;
- ✓ sistemin elementlərinin «üfüqi» nizamlılığını;

256. Hansı strukturlar xaotik hesab olunurlar?

- zamana görə determinasiya qanunları üzrə dəyişən.
- əlaqələrin sabit olduğu;
- ✓ məhdudiyyətlərin olmaması ilə səciyyələnən;
- ehtimal qanunları üzrə dəyişən;
- əlaqələrin sabit olduğu, yaxud da zamana görə determinasiya qanunları üzrə dəyişən;

257. Hansı strukturlar ehtimallı hesab olunurlar?

- məhdudiyyətlərin olmaması ilə səciyyələnən;
- zamana görə determinasiya qanunları üzrə dəyişən;
- ✓ ehtimal qanunları üzrə dəyişən;
- əlaqələrin sabit olduğu ;
- əlaqələrin sabit olduğu, yaxud da zamana görə determinasiya qanunları üzrə dəyişən;

258. Hansı strukturlar daha dayanıqlı hesab olunurlar?
- ehtimal qanunları üzrə dəyişən;
 - məhdudiyətlərin olmaması ilə səciyyələnən;
 - parametrləri cox olan.
 - məhdudiyətlərin olması ilə səciyyələnən;
- ✓ əlaqələrin sabit olduğu, yaxud da zamana görə determinasiya qanunları üzrə dəyişən;

259. Elementlər arasındakı əlaqələrin xarakterinə görə sistemin strukturu necə ola bilər

- daxili, qarışıq;
 - xarici, iyerarxik
 - daxili, xarici;
 - mürəkkəb;
- ✓ çoxəlaqəli, iyerarxik,qarışıq;

260. Sistemin struktur xassələri nə ilə təyin olunur?

- dəyişən xarici şəraitə uyğunlaşması ilə;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - özünü tənzimləməsi ilə;
- ✓ elementlər arasında əlaqələrin xarakteri və dayanıqlığı ilə;
- proseslərin idarə edilməsi ilə;

261. Əks əlaqələr sistemin hansı xassələrinin əsasını təşkil edir?

- özünü tənzimləməsinin;
 - proseslərin idarə edilməsinin
 - dəyişən xarici şəraitə uyğunlaşmasının;
- ✓ Bütün cavablar doğrudur;
- özünü inkişafının;

262. Hansı əlaqələr daha cox əhəmiyyətli rola malikdir?

- səbəb-nəticə əlaqələri;
 - daxili əlaqələr.
 - düz əlaqələr;
 - neytral əlaqələr;
- ✓ əks əlaqələr;

263. Əlaqənin keyfiyyəti nə ilə müəyyən olunur?

- istiqaməti ilə;
 - bütün cavablar doğrudur.
 - mürəkkəbliyi ilə;
 - sadəliyi ilə;
- ✓ onun ötürmə qabiliyyəti və etibarlılığı ilə;

264. Elementlər arasındakı əlaqə hansı əlamətlərlə xarakterizə olunur?

- ✓ bütün cavablar doğrudur
- səbəb-nəticə, düz, əks, neytral
 - istiqamət, güc, növ;
 - daxili, xarici
 - cins-növ, hissə-bütöv

265. Sistemin morfolojiyasının öyrənilməsi nədən başlanır?

- simvolik təsviri qaydalarının işlənilib hazırlanmasından;
- tövsiyələrin işlənilib hazırlanmasından.

- struktur optimallığının öyrənilməsindən;
- √ onun tərkib elementlərinin öyrənilməsindən;
- keyfiyyətinin qiymətləndirilməsindən;

266. Struktur təhlilinin məqsədlərinə aiddir:

- sistemin simvolik təsviri qaydalarının işlənilib hazırlanması;
- sistemin strukturunun keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi;
- sistemin strukturunun optimallığı barədə qərarın və onun sonrakı təkmilləşdirilməsi üzrə tövsiyələrin işlənilib hazırlanması.
- sistemin bütövlükdə və onun altsistemlərinin struktur xassələrinin öyrənilməsi;
- √ bütün cavablar doğrudur;

267. Morfoloji təsvir hansı quruluşa malikdir?

- şəbəkə;
- düzgün cavab yoxdur.
- qarışıq;
- √ iyerarxik;
- matris;

268. Lokal modeli EXCEL-də həll etmək mümkündürmü?

- xeyr
- Məsələdə dəyişənlərin sayı çox olduğu üçün onu EXCEL-də təsvir etmək əməli baxımdan məqsədəuyğun deyil
- Məsələnin ölçüsü böyük olduğu üçün onu EXCEL-də həll etmək mümkün deyil
- √ bəli
- İki indeksli məsələni EXCEL-də təsvir etmək mümkün deyil

269. Verilənlərin təhlili rejiminə görə analitik sistemlər hansı siniflərə bölünür?

- √ statik, dinamik
- fayl, şəbəkə
- relyasiya, çoxölçülü
- ierarxik, eynitipli
- şəbəkə, relyasiya

270. Verilənlərin təsvir üsuluna görə analitik sistemlər hansı siniflərə bölünür?

- ierarxik, eynitipli
- fayl, şəbəkə
- ierarxik, şəbəkə
- √ relyasiya, çoxölçülü
- şəbəkə, relyasiya

271. MS Access sistemi nə üçün layihələşdirilmişdir?

- mətn tipli sənədlərlə, ədədlər və diaqramlarla işləmək üçün;
- diaqramlarla işləmək üçün.
- ədədlər və diaqramlarla işləmək üçün;
- √ məlumatların işlənməsi məqsədləri üçün;
- ədədlər və diaqramlarla işləmək üçün;

272. Məlumat bazalarının idarə edilməsinin müasir və daha səmərəli sistemlərindən biri hansıdır?

- FoxPro;
- Ms Outlook.
- MS Word;
- MS Excel;
- √ MS Access;

273. İnformasiya modelləşdirilməsinin metodikaları bir-birindən nə ilə fərqlənirlər?

- obyektin elementlərinin xassələrinə və əlaqələrinə görə;
- obyektin elementlərinin xassələrinə görə;
- obyektin elementləri aralarında əlaqələrinə görə;
- ✓ predmet sahəsinin növünə və ya xarakterinə görə;
- obyektin təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsinə görə;

274. İnformasiya modelinin qurulması zamanı obyekt rolunda nə çıxış edə bilər?

- qurğu;
- hadisə, proses və s.
- əşya, material;
- cihaz;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

275. Obyekt üçün informasiya modelinin qurulması nədən başlayır?

- obyektin atributlarının tədqiqindən;
- obyektin elementləri aralarında əlaqələrdən .
- obyektin elementlərinin xassələrinin tədqiqindən;
- ✓ predmet sahəsinin, yəni həmin obyektin təyindən;
- obyektin təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsindən;

276. Relasiya modelinin çatışmayan cəhətləri hansıdır?

- nisbətlərin normallaşdırılması tələb olunmur;
- düzgün cavab yoxdur.
- kortejrəin (yazıların) təyin edilməsi üçün standart vasitələr çoxdur, nisbətlərin normallaşdırılması tələb olunmur;
- ✓ kortejrəin (yazıların) təyin edilməsi üçün standart vasitələr yoxdur, nisbətlərin normallaşdırılması tələb olunur;
- kortejrəin (yazıların) təyin edilməsi üçün standart vasitələr çoxdur;

277. Relasiya modeli nisbətlər arasında hansı tip əlaqənin reallaşdırılmasına imkan yaradır?

- (1:M, M:N);
- (1:1, M:N) .
- (1:M);
- (1:1, 1:M);
- ✓ (1:1, 1:M, M:N);

278. Relasiya modeli nisbətlər üzərində hansı əməliyyatların aparılmasına imkan yaradır?

- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- birləşmə, kəsişmə;
- dekart hasilı;
- seçmə, proyeksiya və s.;
- hesab əməlləri;

279. Relasiya modeli - atribut nədir?

- cədvəlin sətiri;
- elementlər çoxluğu;
- cədvəlin sütunu;
- cədvəlin sətir və sütunu.
- ✓ adlandırılmış domen;

280. Relasiya modeli - domen nədir?

- elementlər çoxluğu;
- cədvəlin sətir və sütunu

- adlandırılmış domen;
- √ cədvəlin sütunu;
- cədvəlin sətri;

281. Relasiya modeli - kortej nədir?

- elementlər çoxluğu;
- cədvəlin sütunu;
- cədvəlin sətir və sütunu.
- adlandırılmış domen;
- √ cədvəlin sətri;

282. Relasiya modeli - nisbət(relation) nədir?

- cədvəlin sətri;
- cədvəlin sətir və sütunu.
- adlandırılmış domen;
- √ kortej adlanan elementlər çoxluğu, adi ikiölçülü cədvəl;
- cədvəlin sütunu;

283. Verilənlərin çoxölçülü modeli modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- cədvəldə saxlanılan verilənlərin bölünməzliyinə qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmaqla, relasiya modelinin genişləndirilməsinə;
- verilənlərin təsviri və emalı zamanı onların strukturunun çoxölçülü məntiqi təsvirinə;
- √ verilənlərin təsvirində VB-nin ayrı-ayrı yazılarını təyin etməyin mümkünlüyünə, VB-nin yazıları ilə onların emalı funksiyaları arasında qarşılıqlı əlaqələr qurulur;

284. Verilənlərin çoxölçülü modeli modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- cədvəldə saxlanılan verilənlərin bölünməzliyinə qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmaqla, relasiya modelinin genişləndirilməsinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;
- √ verilənlərin təsviri və emalı zamanı onların strukturunun çoxölçülü məntiqi təsvirinə. Bu halda verilənlərin çoxölçülü təşkili daha artıq əyaniliyə və informativliyə malik olur;

285. Verilənlərin postrelasiya modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;
- √ cədvəldə saxlanılan verilənlərin bölünməzliyinə qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmaqla, relasiya modelinin genişləndirilməsinə, çoxqiymətli sahələrə, cədvəllərin bir-birinin içərisinə salınmasına icazə verilir;

286. IDEF metodologiyası anlayışı - Qlossari (Glossary-lüğət) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir
- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.
- mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir. Sistemin modelini ayrı-ayrı diaqramların iyerarxik strukturu şəklində təsvir etməyə imkan verir;
- √ d))özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;
- funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;

287. IDEF metodologiyası anlayışı - Dekompozisiya (Dekompsition) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir
- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.

- özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;
- ✓ mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir. Sistemin modelini ayrı-ayrı diaqramların iyerarxik strukturu şəklində təsvir etməyə imkan verir;
- funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;

288. IDEF metodologiyası anlayışı - interfeys qövsü (Arrow) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;
- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.
- baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir
- mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir.
- ✓ funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;

289. IDEF metodologiyası anlayışı - Funksional blok (Activity box) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- ✓ baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir
- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.
- funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;
- mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir.
- özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;

290. Funksional sistemlərin qrafik təsviri dili olan IDEF metodologiyası hansı anlayışlara əsaslanır?

- funksional blok, interfeys qövsü;
- funksional blok, dekompozisiya;
- funksional blok, interfeys qövsü, qlossari;
- ✓ funksional blok, interfeys qövsü, dekompozisiya, qlossari;
- interfeys qövsü, dekompozisiya, qlossari;

291. Funksional sistemlərin qrafik təsviri dili olan IDEF metodologiyası neçə anlayışa əsaslanır?

- iki;
- altı.
- beş;
- ✓ dörd;
- üç;

292. Predmet sahəsi kimi müəssisə və ya təşkilat götürülsə hansı yanaşmalardan istifadə etmək olar?

- sistemli və aşkar-məzmunlu;
- funksional (struktur)-yönlü və sistemli;
- formal və aşkar-məzmunlu;
- obyekt yönlü və sistemli;
- ✓ obyekt yönlü və funksional (struktur)-yönlü;

293. Predmet sahəsi kimi müəssisə və ya təşkilat götürülsə neçə tip yanaşmadan istifadə etmək olar?

- dörd;
- beş;
- bir.
- ✓ iki;
- üç;

294. MS Access-n tətbiq sahəsi hansıdır?

- kiçik biznes;
- ev təsərrüfatı;
- müqavilə işləri;

- iri korporasiyalar;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

- 295.** MS Access vasitəsi ilə yaradılan verilənlər bazasını idarəetmə sistemləri verilənlərin hansı modeli əsasında qurulmuşdur?
- iyerarxiya;
 - obyektionlü;
 - şəbəkə;
 - ✓ relyasiya;
 - faset;
- 296.** Access-də son istifadəçi üçün nəzərdə tutulmuş proqram əlavələri yaratmağa imkan verən vasitələr hansılardır,
- reports, macros;
 - standart, sinif.
 - standart , macros;
 - ✓ makros, modul;
 - modul, sinif;
- 297.** Tables (Cədvəllər) – Cümləni tamamlayın.
- informasiyanı istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
 - iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
 - elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
 - verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
 - ✓ burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- 298.** Access-də neçə növ müdafiə vasitəsi var,
- üç;
 - altı.
 - beş;
 - ✓ iki;
 - dörd;
- 299.** Modules (Modullar) – Cümləni tamamlayın.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
 - burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
 - verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
 - ✓ mürəkkəb məsələlərin həllində Basic proqramlaşdırma dilində makro-əməllər tərtib edilir.
 - informasiyanı istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- 300.** Macros (Makroslar) – Cümləni tamamlayın.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
 - ✓ iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
 - elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
 - informasiyanı istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
 - verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
- 301.** Reports (Hesabatlar) – Cümləni tamamlayın.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
 - ✓ informasiyanı istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
 - elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
 - iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.

- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.

302. Forms (Formalar) – Cümləni tamamlayın.

- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
- ✓ burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- informasiyanı istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
-)elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.

303. Queries (Sorgular) – Cümləni tamamlayın.

- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- ✓ verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
- informasiyanı istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.

304. Aşağıdakılardan hansı Access-in obyekt deyil?

- Modullar
- ✓ Açarlar
- Hesabatlar
- Sorgular
- Formalar

305. Access – relyasiya strukturuna malik verilənlər bazasını idarəetmə sistemidir, ona görə ki...

- obyektlər arasında əlaqələr münasibətlər şəklində göstərilir
- ✓ cədvəllər sahə və yazılardan ibarətdir
- bu, şəbəkə modelidi
- bu, obyektönlü modeldir
- iyerarxik asılılıq yoxdur

306. Verilənlərin relasiya modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin nizamlı qraf (və ya ağac) şəklində təsvirinə;
- ✓ verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;

307. Verilənlərin şəbəkə modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin nizamlı qraf (və ya ağac) şəklində təsvirinə;
- ✓ verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;

308. Verilənlərin iyerarxik modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;
- ✓ verilənlərin nizamlı qraf (və ya ağac) şəklində təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;

309. Verilənlər modeli nədir?

- verilənlər bazalarında verilənlərin təsviri;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- verilənlərin mümkün strukturlarını və onlar arasındakı əlaqələrinin təyini;
- verilənlərin strukturunun kateqoriyalarının müəyyən edilməsi;
- verilənlərin necə və hansı qaydalarla strukturlaşmasının təyini;

310. Ehtimallı modellər hansıdır?

- obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı müəyyən qanunlarla baş verir və həmin qanunlar məlum olur;
- ✓ obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı qanunauyğunluqlarla deyil, müəyyən ehtimalla baş verir;
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər.
- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;

311. Determinləşdirilmiş modellər hansıdır?

- obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı qanunauyğunluqlarla deyil, müəyyən ehtimalla baş verir;
- ✓ obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı müəyyən qanunlarla baş verir və həmin qanunlar məlum olur;
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
- düzgün cavab yoxdur.
- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;

312. Dataloji model hansıdır?

- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
- ✓ infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
- vaxt ölçüsü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;
- ağacvari modellər, geneoloji modellər;

313. Infoloji (informasiya-məntiqi) model hansıdır?

- ağacvari modellər, geneoloji modellər;
- ✓ mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- vaxt ölçüsü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;
- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;

314. Dinamik informasiya modelləri hansıdır?

- ağacvari modellər, geneoloji modellər;
- ✓ vaxt ölçüsü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;
- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;

315. Statik informasiya modelləri hansıdır?

- ağacvari modellər, geneoloji modellər;
- ✓ müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
- vaxt ölçüsünü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;

316. Təsnifat-yönlü informasiya modelləri hansıdır?

- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
- ✓ ağacvari modellər, geneoloji modellər;

- mühitinin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
- vaxt ölçüsünü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;

317. Qrafik üsullarla təsvir olunan modellərə aiddir.

- sxem üsulu ilə təsvir edilən modellər;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- qrafiklərlə təsvir edilən modellər;
- sxem, diaqram və qrafiklərdən birgə istifadə etməklə təsvir edilən modellər;
- diaqramlarla təsvir edilən modellər;

318. Formal dillərlə təsvir olunan modellərə aid deyil:

- riyazi dil vasitəsilə təsvir olunan modellər;
- ✓ sxem üsulu təsvir edilən modellər.
- formal dil (deklarativ və ya prosedur) vasitəsilə təsvir olunan modellər;
- məhdudlaşdırılmış təbii dil vasitəsilə təsvir olunan modellər;
- cədvəl vasitəsilə təsvir olunan modellər;

319. Modelləşdirilən obyektin təbiətinə görə informasiya modelləri hansıdır?

- formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;
- ✓ determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;
- infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;
- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
- təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;

320. Yaddaş mühiti ilə (kompyuterlə) bağlılığına görə informasiya modelləri hansıdır?

- formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;
- ✓ infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;
- determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;
- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
- təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;

321. Qurulma məqsədinə görə informasiya modelləri hansıdır?

- formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;
- ✓ təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;
- determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;
- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
- infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;

322. Təsvir üsuluna görə informasiya modelləri hansıdır?

- təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;
- ✓ formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;
- determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;
- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
- infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;

323. Informasiya modelinin əsasında hansı müddəalar durur?

- hər bir obyekt elementlərdən ibarətdir;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- hər bir obyekt elementlərdən ibarətdir, elementlər xassələrə malikdirlər;
- elementlər öz aralarında əlaqələrlə bağlıdırlar;
- elementlər xassələrə malikdirlər;

324. Informasiya modeli nə deməkdir?

- tədqiq olunan obyektin təyini, təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsidir;
- ✓ obyektin, prosesin, hadisənin informasiya baxımından təsviridir;
- obyektin təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsidir;
- dünyanın dərk edilməsi və öyrənilməsidir.
- tədqiq olunan obyektin təyini;

325. İqtisadiyyatda ilk riyazi modelin müəllifi kim olmuşdur?

- Petti
- ✓ Kene
- Kurno
- Valras
- Marks

326. İqtisadiyyatın riyazi modelləşdirməsində hansı məktəblər olmuşdur?

- ✓ siyasi iqtisadda riyazi məktəb; statistik istiqamət; ekonometrika
- klassik siyasi iqtisad; neoklassisizm
- Statistik iqtisad; Harvard barometri; fond bazarı
- əmək bazarı; fond bazarı; pul bazarı
- dar mənada ekonometrika; geniş mənada ekonometrika; statistik ekonometrika

327. İqtisadiyyatın ilk riyazi modeli nə olmuşdur?

- siyasi hesab
- ✓ iqtisadi cədvəllər
- Input-output
- Təkrar istehsal
- Kapital

328. EXCEL-də verilənlərin standart təsvir üsulu necədir?

- cədvəldə ədədlər kimi
- ✓ cədvəllər vasitəsi ilə
- həm cədvəldə ədədlər kimi, həm də cədvəldə sətirlər kimi
- cədvəldə sətir və ədədlərin kombinasiyası kimi
- cədvəldə sətirlər kimi

329. İqtisadi məsələlərin həllində hansı metodlara üstünlük verilir?

- psixoloji
- ✓ riyazi modelləşdirmə
- kibernetik
- Estetik
- məntiqi

330. Riyazi modelin qurulması üçün zəruridir:

- real obyektin hərtərəfli analizi, obyektin ən çox mahiyyət kəsb edən cəhətlərinin ayırd edilməsi;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- obyektin əsas xassələrinin əlaqələrini məntiqi-riyazi münasibətlərin köməyiylə dəyişənlərin qiymətlərindən asılı olaraq təsviri;
- məhdudluqların, tənliklərin, bərabərliklərin, bərabərsizliklərin məntiqi-riyazi əməllərin köməyiylə obyektin, prosesin və ya sistemin daxili və xarici əlaqələrinin müəyyənləşdirilməsi;
- obyektin əsas cəhətlərinə və xassələrinə təsir edən parametrlərin təyini;

331. Riyazi modellərin qurulması zamanı kəsilməz-stoxastik yanaşma hansıdır?

- riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;

- ✓ riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;
- avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;

332. Riyazi modellərin qurulması zamanı diskret-stoxostik yanaşma hansıdır?

- riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;
- ✓ riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;
- riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;

333. Riyazi modellərin qurulması zamanı diskret-determinik yanaşma hansıdır?

- riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;
- ✓ avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;
- riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;

334. Riyazi modellərin qurulması zamanı kəsilməz-determinik yanaşma hansıdır?

- avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;
- ✓ riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;
- riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;

335. Riyazi modellərin qurulması zamanı hansı yanaşmalardan istifadə olunur?

- kəsilməz-determinik;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- diskret-stoxastik, kəsilməz-stoxastik;
- şəbəkə, ümumiləşdirilmiş;
- diskret-determinik;

336. Riyazi məsələlərin həlli metodları hansıdır?

- empirik və yarımpirik metodlar;
- ✓ dəqiq və təqribi metodlar;
- empirik və təqribi metodlar;
- dəqiq, empirik və təqribi metodlar;
- dəqiq və empirik;

337. Homomorf modellər hansıdır?

- modellə obyektin (sistemin və ya prosesin) bütün elementləri aratsında tamamilə qarşılıqlı birqiymətli uyğunluq mövcuddur;
- ✓ modellə obyektin ancaq bir sıra əhəmiyyətli elementləri arasında uyğunluq olur;
- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqlı olur;
- informasiya və parametrlər-diskret, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;
- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;

338. Izomorf modellər hansıdır?

- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;
- ✓ modellə obyektin (sistemin və ya prosesin) bütün elementləri aratsında tamamilə qarşılıqlı birqiymətli uyğunluq mövcuddur;
- informasiya və parametrlər-diskret, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;
- modellə obyektin ancaq bir sıra əhəmiyyətli elementləri arasında uyğunluq olur;
- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqlı olur;

339. Obyektin giriş informasiyasına nəzərən modellər hansıdır?

- riyazi, alqoritmik;
- statik, dinamik;
- həqiqi, ideal;
- ✓ kəsilməz, diskret.
- nəzəri, empirik;

340. Obyektin giriş informasiyasına nəzərən modellər neçə cür olur?

- beş;
- ✓ iki;
- dörd;
- altı.
- üç;

341. Ideal əyani modellər hansıdır?

- analoq, struktur, həndəsi;
- ✓ əyani, işarəli;
- rəqəmli və kibernetik;
- işarəli, struktur, həndəsi;
- elmi, texniki, həndəsi;

342. Ideal əyani modellər neçə yerə bölünür?

- beş;
- ✓ iki;
- dörd;
- altı.
- üç;

343. Həqiqi riyazi modellər hansıdır?

- üzərində elmi, texniki, istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, proseslər və sistemlərdir;
- ✓ analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- düzgün cavab yoxdur.
- orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər, mulyajlardır.

344. Həqiqi fiziki modellər hansıdır?

- üzərində elmi, texniki, istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, proseslər və sistemlərdir;
- ✓ orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər, mulyajlardır.
- istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- düzgün cavab yoxdur.
- analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;

345. Həqiqi natura modellər hansıdır?

- orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər, mulyajlardır.
- ✓ üzərində elmi, texniki, istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, proseslər və sistemlərdir;
- istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- bütün cavablar doğrudur.
- analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;

346. Həqiqi modellər hansıdır?

- natura, fiziki, statik;

- heç biri.
- statik, empirik;
- ✓ natura, fiziki, riyazi;
- empirik, fiziki, riyazi;

347. Həqiqi modellər neçə növə bölünür?

- beş;
- ✓ üç;
- dörd;
- altı.
- iki;

348. Determinik modellərin sinfələri hansıdır?

- statik və dinamik modellər;
- ✓ həqiqi modellər, ideal modellər;
- statik və empirik modellər;
- izomorf və homomorf modellər.
- empirik və yarımempirik modellər;

349. Hansı modellər stoxastik modellər adlanır?

- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir;
- ✓ tədqiq edilən obyektəki prosesin təsadüfi xarakterdə olduğu nəzərə alınır;
- bütün təsadüfi təsirlərin yoxluğu, modelin elementlərinin və sistemin fəaliyyətinin kifayət qədər dəqiq təyin olunduğu fərz edilir;
- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir.
- real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;

350. Hansı modellər determinik modellər adlanır?

- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir;
- ✓ bütün təsadüfi təsirlərin yoxluğu, modelin elementlərinin və sistemin fəaliyyətinin kifayət qədər dəqiq təyin olunduğu fərz edilir;
- kompüterlərdə reallaşdırılır;
- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir.
- real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;

351. Tədqiq edilən obyektin xarakterindən asılı olaraq riyazi modellər hansıdır?

- statik və dinamik modellər;
- ✓ determinik və stoxastik;
- statik və empirik modellər;
- izomorf və homomorf modellər.
- empirik və yarımempirik modellər;

352. Tədqiq edilən obyektin xarakterindən asılı olaraq riyazi modellər neçə cür olur?

- altı.
- dörd;
- ✓ iki;
- beş;
- üç;

353. Analitik modellərin riyazi problemdən asılı olaraq hansı növləri var?

- teoremlər, tənliklər, stoxastik problemlər;
- ✓ tənliklər, aproksimasiya məsələləri, stoxastik problemlər;
- fərziyyələr, teoremlər, tənliklər;
- teoremlər, tənliklər, aproksimasiya məsələləri, stoxastik problemlər.
- nəzəriyyələr, tənliklər, aproksimasiya məsələləri;

354. Qurulma prinsiplərinə görə imitasiya modelləri hansıdır?

- real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;
- ✓ obyektin fəaliyyətini və məntiqi strukturunu saxlayan real elementar təsirləri alqoritmlər vasitəsi ilə təsvir edilir;
- kompyuterdə obyektin bu və ya digər vəziyyətləri paylanır;
- e)sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiq edilir.
- struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ibarətdir;

355. Qurulma prinsiplərinə görə analitik modellər hansıdır?

- sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqi;
- ✓ real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;
- kompyuterdə obyektin bu və ya digər vəziyyətləri paylanır;
- bütün cavablar doğrudur
- struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ibarətdir;

356. Qurulma prinsiplərinə görə riyazi modellər neçə cür olur?

- bir;
- ✓ iki;
- dörd;
- düzgün cavab yoxdur.
- üç;

357. Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – hesablama təcrübəsi nə deməkdir?

- altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- ✓ model vasitəsilə kompyuterdə obyektin bu və ya digər vəziyyətlərinin paylanması, proqnozu, giriş siqnallarına reaksiyasını həyata keçirilməsidir;
- tədqiq edilən sistemin altsistemlərinin tədqiqi və ya modelləşdirilməsi üçün ekspertlərin təcrübə bilik, intuisiya, intellektindən istifadə edilməsidir;
- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;

358. Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – ekspertiza nə deməkdir?

- altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- ✓ tədqiq edilən sistemin altsistemlərinin tədqiqi və ya modelləşdirilməsi üçün ekspertlərin təcrübə bilik, intuisiya, intellektindən istifadə edilməsidir;
- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsindən ibarətdir;
- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;

359. Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – quraşdırma nə deməkdir?

- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- ✓ altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsindən ibarətdir;
- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir
- modeli (X, Y, A) ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;

360. Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – dekompozisiya nə deməkdir?

- altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- ✓ sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsindən ibarətdir;
- modeli (X, Y, A) ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;

- 361.** Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – aqreqatlaşdırma nə deməkdir?
- $m = m(x,y)$ şəklində təqdim edilmiş modeldə X -girişlər, Y -çıxışlar, A -sistemin vəziyyətləri çoxluqlarının x,y,a - xətti fəza (çoxluq) olmasıdır;
 - ✓ modeli (X,Y,A) ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
 - sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsindən ibarətdir;
 - verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
 - real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- 362.** Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları - identifikasiya nə deməkdir?
- $m = m(x,y)$ şəklində təqdim edilmiş modeldə X -girişlər, Y -çıxışlar, A -sistemin vəziyyətləri çoxluqlarının x,y,a - xətti fəza (çoxluq) olmasıdır;
 - ✓ real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
 - sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsindən ibarətdir;
 - verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
 - modeli (X,Y,A) ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
- 363.** Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları - xətiləşdirmə nə deməkdir?
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
 - ✓ $m = m(x,y)$ şəklində təqdim edilmiş modeldə X -girişlər, Y -çıxışlar, A -sistemin vəziyyətləri çoxluqlarının x,y,a - xətti fəza (çoxluq) olmasıdır;
 - sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsindən ibarətdir;
 - verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
 - modeli (X,Y,A) ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
- 364.** Riyazi modelləşdirmə nədir?
- A orijinal obyektinin, B riyazi modelə əvəz edilməsi prosesidir;
 - ✓ bütün cavablar doğrudur.
 - bütün mümkün proseslərin və hadisələrin riyazi vasitələrin köməyi ilə təsviri, əks etdirilməsi, öyrənilməsi və proqnozlaşdırılmasıdır;
 - obyektin tədqiqi riyaziyyat dilində formulə edilmiş model vasitəsilə bu və ya digər riyazi üsullardan istifadə etməklə həyata keçirilir;
 - orijinalın mahiyyət cizgilərini saxlayan, riyazi termin və qaydalarla ifadə edilən obyektin (proses və ya sistemin) təqribi təsviridir;
- 365.** Modelləşdirmənin xüsusi vasitələrinin inkişafında necə istiqaməti ayırd etmək olar?
- bir;
 - ✓ iki;
 - dörd;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - üç;
- 366.** Kompüter modelləşdirməsinin müşayiət mərhələsi hansıdır?
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhli.
 - verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
 - ✓ istifadənin, istifadə tezliyinin, istifadəçilərin sayının, istifadə tipinin ana-lizi (dialoq, avtonom və s.), modeldən istifadə zamanı imtiyazların analizi, modelin, alqoritmin və proqramın istismarına xidmət edilməsi, imkanların genişləndirilməsi, yeni funksiyaların daxil edilməsi və ya modelləşdirmə rejimlərinin dəyişdirilməsi (eyni zamanda mühitin), proqramda gizli səhvlərin tapılması və açılması;
 - sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlığının tədqiqi;
 - məsələnin, məqsədlərinin yazılışı, modelin, metodun, alqoritmin təsviri, re-allaşdırma vasitələrinin təsviri, imkan və məhdudiyyətlərin təsviri, giriş/çıxış formatlarının, spesifikasiyalarının təsviri, testləşdirmənin yazılışı, istifadəçi təlimatlarının yaradılması;
- 367.** Kompüter modelləşdirməsinin sənədləşdirmə mərhələsi hansıdır?
- sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlığının tədqiqi;
 - modelləşdirmə vasitələrinin qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin adekvatlığının qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin həssaslığının qiymətləndirilməsi, proqramın optimallaşdırılması;

- √ məsələnin, məqsədlərinin yazılışı, modelin, metodun, alqoritmin təsviri, re-allaşdırma vasitələrinin təsviri, imkan və məhdudiyyətlərin təsviri, giriş/çıxış formatlarının, spesifikasiyalarının təsviri, testləşdirmənin yazılışı, istifadəçi təlimatlarının yaradılması;
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnlərinin hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.

368. Kompüter modelləşdirməsinin modelləşdirmənin qiymətləndirilməsi mərhələsi hansıdır?

- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlığının tədqiqi;
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnlərinin hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- √ modelləşdirmə vasitələrinin qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin adekvatlığının qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin həssaslığının qiymətləndirilməsi, proqramın optimallaşdırılması;

369. Kompüter modelləşdirməsinin testləşdirmə və sazlama mərhələsi hansıdır?

- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması;
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnlərinin hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- √ sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlığının tədqiqi;

370. Kompüter modelləşdirməsinin proqramlaşdırma mərhələsi hansıdır?

- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnlərinin hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- √ testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;

371. Kompüter modelləşdirməsinin modelin tədqiqi mərhələsi hansıdır?

- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnlərinin hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- √ altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması;
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;

372. Kompüter modelləşdirməsinin məsələnin (modelin) analizi mərhələsi hansıdır?

- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;

- ✓ verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;

373. Kompüter modelləşdirməsinin modelləşdirmədən əvvəlki analiz mərhələsi hansıdır?

- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi,
- altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- ✓ mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;

374. Kompüter modelləşdirməsinin məsələnin qoyuluşu mərhələsi hansıdır?

- ✓ məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi,
- altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyasının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;

375. Sistemlərin modelləşdirilməsində kompüter hansı funksiyaları yerinə yetirir?

- ənənvi hesablama vasitələri, alqoritmlər, texnologiyalarla həll edilən məsələlərin həlli üçün köməkçi vasitə rolunu yerinə yetirmək;
- yeni biliklərin alınması üçün modelləşdirmə vasitəsi rolunu oynamaq, yeni modellərin öyrətmə vasitəsi rolunu ifa etmək;
- kompüter öyrənmə-modelləşdirmə vasitələrinin konstruksiyası rolunu yerinə yetirmək;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- ənənvi hesablama vasitələri alqoritmlər, texnologiyalarla həll edilə bilməyən məsələlərin həlli üçün yeni məsələlərin qoyuluşu və həlli vasitəsi rolunu ifa etmək;

376. İmitasiya modelləşdirilməsinin tətbiqi şərtləri hansıdır?

- verilən məsələnin başa çatdırılmış riyazi qoyuluşu mövcud deyil;
- formalaşdırılmış riyazi modelin analitik metodla həlli işlənilməyib;
- müəyyən dövr ərzində prosesin gedişinə nəzarəti həyata keçirmək mümkündür;
- analitik metodlar mövcuddur, lakin riyazi proseduralar o qədər mürəkkəb və çoxzəhmətlidir ki, onlardan istifadə edilməsi səmərəli olmur;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

377. "İmitasiya modelləşdirməsi real sistemin modelinin qurulması prosesidir və bu model əsasında sistemin fəaliyyətini (özünü aparmasını) qavramaq, yaxud da qiymətləndirmək məqsədilə ekisperimentlərin qoyulmasıdır" ifadəsi hansı alimə məxsusdur?

- Eddinqton A.;
- Surmin Y.P.;
- Lapıgin Y.N.;
- ✓ Şennon R.;
- Antonov A.B.;

378. Kompüter modelləşdirməsi nələri nəzərdə tutur?

- imitasiya (hesablama) modelləşdirilməsi;
- kompüterlə ölçü cihazlarının, vericilərin, sensorların və s. birgə istifadəsinə əsaslanan xüsusiləşdirilmiş tətbiqi texnologiyalar;
- böyük tətbiqi texnologiyalar;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- hadisələrin və proseslərin vizuallaşdırılması (qrafiki modelləşdirmə);

379. Baza variantında situasiya otağı nələyə malik ola bilər?

- kollektiv müdaxilə ekranına;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- verilənlər (biliklər) bazasına müdaxilə vasitələrinə;
- müzakirə senarisini saxlamaq, prezentasiyalar (təqdimatlar) hazırlamaq sistemlərinə;
- kollektiv müdaxiləni əks etdirmək iqtidarında olan kompüterə (adətən noutbuk);

380. Fövqaladə rejim nə zaman istifadə olunur?

- cari informasiyalılıq və az miqdarda neqativ təzahürlərin toplanması haqqında xəbərdarlıq məqsədi ilə;
- ✓ situasiyalarda senarinin qurulmasındakı yerdə-yişmələrə, qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə informasiyanın operativ monitorinqi, gözlənilməyən, fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə;
- fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- əvvəlcədən qeyd olunmuş verilmə senariləri, “eninə” və “dəriniyə” təhlil üçün materialın nümayişi üzrə dinləmə qərarlarının dəstəklənməsi və qəbulu məqsədi ilə problemlə situasiya üzrə planlı dinləmə və analitik məruzələrin müzakirəsi üçün;

381. Planlı-analitik rejim nə zaman istifadə olunur?

- cari informasiyalılıq və az miqdarda neqativ təzahürlərin toplanması haqqında xəbərdarlıq məqsədi ilə;
- ✓ əvvəlcədən qeyd olunmuş verilmə senariləri, “eninə” və “dəriniyə” təhlil üçün materialın nümayişi üzrə dinləmə qərarlarının dəstəklənməsi və qəbulu məqsədi ilə problemlə situasiya üzrə planlı dinləmə və analitik məruzələrin müzakirəsi üçün;
- qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə;
- fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- situasiyalarda senarinin qurulmasındakı yerdə-yişmələrə, qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə informasiyanın operativ monitorinqi, gözlənilməyən, fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;

382. Problem monitorinqi və informasiyanın aktualaşdırılması rejimi nə zaman istifadə olunur?

- əvvəlcədən qeyd olunmuş verilmə senariləri, “eninə” və “dəriniyə” təhlil üçün materialın nümayişi üzrə dinləmə qərarlarının dəstəklənməsi və qəbulu məqsədi ilə problemlə situasiya üzrə planlı dinləmə və analitik məruzələrin müzakirəsi üçün;
- ✓ cari informasiyalılıq və az miqdarda neqativ təzahürlərin toplanması haqqında xəbərdarlıq məqsədi ilə;
- qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə;
- fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- situasiyalarda senarinin qurulmasındakı yerdə-yişmələrə, qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə informasiyanın operativ monitorinqi, gözlənilməyən, fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;

383. QQS (Qərar qəbulu informasiya sistemləri) hansı rejimlərdə işləyə bilər:

- problem monitorinqi və informasiyanın aktualaşdırılması;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- fəvqaladə rejim;
- informasiyanın aktualaşdırılması;
- planlı-analitik rejim;

384. Situasiya otaqlarından istifadənin səmərəliliyi nədən asılıdır?

- qoyulan problemin düzgünlüyündən;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- müzakirə senarisindən, proqnozun zaman interva-lından;
- intellektual və kompüter dəstəyi texnologiyalarından;
- istifadə olunan verilənlərin tamlığı və etibarlılığından;

385. Situasiya otaqları nədir?

- situasiya mərkəzləri;
- ✓ hər hansı şəxs və ya insanlar qrupu tərəfindən problemlə situasiyaları həll etmək və qərar qəbul etmək üçün xüsusi yer;
- Fəvqaladə Hallar Mərkəzləri və s.;

- bütün cavablar doğrudur.
- Təhlükəsizlik Şurası;

386. İşgüzar qərarlar hansı problemlərə aiddir?

- investisiyalaşma;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- inkişaf problemləri;
- davranış strategiyasının hazırlanması, inkişaf problemləri;
- davranış strategiyasının hazırlanması;

387. Rasional həllin seçilməsi zamanı nəzərə nələri almaq lazımdır:

- xarici mühiti və kənar təzahürləri;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- aspektlərin şkalalaşdırılmasını və həllərin prioritetlərini;
- aspektlərin natamamlığını və müxtəlif cinsliliyini (bəzən də konfliktliliyini);
- həllin qiymətləndirilməsi kriteriyalarının dinamik dəyişkənliyini;

388. Qərar qəbuletmə modellərində hansı metodlardan istifadə olunur?

- riyazi proqramlaşdırma metodları;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- səliss və ya qeyri səliss mühasibətlərə üstünlük vermək əsasında çoxkriteriyalı alternativin seçilməsi metodları;
- variantların ardıcıl qiymətləndirilməsi və sonuncunun kənar edilməsi və s;
- laqeydlik əyriləri metodları, obyektlərin çoxölçülü şkalalaşdırılması metodları;

389. Çoxölçülü modelin əsas anlayışlarından biri olan göstərici nədir?

- eynitipli verilənlər çoxluğu
- ✓ təhlil predmeti
- ierarxik struktur
- oyuq
- informasiya aspekti

390. Çoxkriteriyalı (vektorial) optimizasiya metodları hansıdır?

- layinələrin yerinə yetiril-məsi zamanı şəbəkə qrafikləri ilə təsvir olunmuş resursların qiymətləndirilməsi və yenidən bölüşdürülməsinin köməyi ilə qərar qəbuletmə;
- ✓ həllin optimallığı krite-riyalarının çox olması şərti daxilində qərar qəbuletmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbuletmə;
- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbuletmə.
- müxtəlif situasiyaları uduzmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbuletmə;

391. Şəbəkə planlaşdırması və idarəetməsi metodları hansıdır?

- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbuletmə;
- resurslara təsadüfi xarakterli daxil olma və xidmət sifarişi sistemində qərar qəbuletmə;
- müxtəlif situasiyaları uduzmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbuletmə;
- ✓ layinələrin yerinə yetiril-məsi zamanı şəbəkə qrafikləri ilə təsvir olunmuş resursların qiymətləndirilməsi və yenidən bölüşdürülməsinin köməyi ilə qərar qəbuletmə;
- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbuletmə.

392. Bölgü nəzəriyyələri metodları hansıdır?

- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbuletmə;
- ✓ işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbuletmə.
- müxtəlif situasiyaları uduzmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbuletmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbuletmə;
- resurslara təsadüfi xarakterli daxil olma və xidmət sifarişi sistemində qərar qəbuletmə;

393. Oyunlar nəzəriyyəsi metodları hansıdır?

- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;
- √ bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;
- müxtəlif situasiyalarda uduzmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;
- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- resurslara təsadüfə xarakterli daxil olma və xidmət sifarişi sistemində qərar qəbulətmə;

394. İmitasiya modelləşdirilməsi metodları hansıdır?

- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;
- √ müxtəlif situasiyalarda uduzmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;
- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- resurslara təsadüfə xarakterli daxil olma və xidmət sifarişi sistemində qərar qəbulətmə;

395. Kütləvi xidmət nəzəriyyələri metodları hansıdır?

- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;
- √ resurslara təsadüfə xarakterli daxil olma və xidmət sifarişi sistemində qərar qəbulətmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;
- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- müxtəlif situasiyalarda uduzmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;

396. Xətti və dinamik proqramlaşdırma metodları hansıdır?

- resurslara təsadüfə xarakterli daxil olma və xidmət sifarişi sistemində qərar qəbulətmə;
- √ resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;
- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- müxtəlif situasiyalarda uduzmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;

397. Qərar qəbulətmənin proseduru - nəticələrin təhlili və interpretasiyası nə deməkdir?

- qərar qəbulətmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudiyyətləri,
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, dəqiqləşdirmə və modifikasiya;
- adaptasiya, işlənmə;
- √ nəticələrin şərhli izah edilməsi.
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;

398. Qərar qəbulətmənin proseduru - məsələnin həlli nə deməkdir?

- adaptasiya, işlənmə;
- nəticələrin şərhli.
- √ verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, lazım gələrsə dəqiqləşdirmə və modifikasiya;
- qərar qəbulətmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudiyyətləri, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;

399. Qərar qəbulətmənin proseduru - həllin qiymətləndirilməsi metodunun seçimi nə deməkdir?

- nəticələrin şərhli.
- qərar qəbulətmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudiyyətləri, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları;
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə;
- √ adaptasiya, işlənmə;

400. Qərar qəbulətmənin proseduru - məsələnin qoyuluşu nə deməkdir?

- √ məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- nəticələrin şərhı.
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, modifikasiya;
- qərar qəbuletmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudyyətləri,
- adaptasiya, işlənmə;

401. Qərar qəbuletmənin proseduru - problem və mühitin analizi nə deməkdir?

- nəticələrin şərhı.
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- adaptasiya, işlənmə;
- √ qərar qəbuletmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudyyətləri, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, lazım gələrsə dəqiqləşdirmə və modifikasiya;

402. Qərar qəbuletmənin ümumi proseduru hansı mərhələlərdən ibarət ola bilər:

- məsələnin qoyuluşu, məsələnin həlli, nəticələrin təhlili və interpretasiyası.
- problem və mühitin analizi, məsələnin həlli, nəticələrin təhlili və interpretasiyası;
- məsələnin qoyuluşu, məsələnin həlli metodunun seçimi, məsələnin həlli, nəticələrin təhlili;
- √ problem və mühitin analizi, məsələnin həlli metodunun seçimi, həllin qiymətləndirilməsi metodunun seçimi,
- problem və mühitin analizi, məsələnin qoyuluşu, məsələnin həlli metodunun seçimi, məsələnin həlli, nəticələrin interpretasiyası;

403. Qərar qəbuletmə sistemi nədir?

- qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin təşkilati, texnoloji təminatları çoxluğu;
- qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin təşkilati təminatları çoxluğu;
- qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin metodiki, texniki-proqram təminatları çoxluğu;
- √ qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin təşkilati, metodiki, məntiqi-informasiyalı və texnoloji təminatları çoxluğu;
- qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin məntiqi-informasiyalı təminatları çoxluğu;

404. Qərar qəbul etmə prosesinin mərhələləri:

- məsələnin qoyuluşu, alternativin seçilməsi, yekun həll;
- məsələnin qoyuluşu, alternativlərin təhlili, yekun həll;
- alternativlərin təhlili, alternativin seçilməsi, yekun həll;
- məsələnin qoyuluşu, yekun həll.
- √ məsələnin qoyuluşu, qoyulan məsələnin həlli üçün kriteriyanın seçilməsi, alternativlərin təhlili, alternativin seçilməsi, yekun həll;

405. Sosial-iqtisadi sferada qərarların qəbulu hansı halda daha vacibdir?

- intellektual və kompüter dəstəyi texnologiyaları halında;
- bütün cavablar doğrudur.
- √ risklərin mövcudluğu halında ;
- müzakirə senarisi, proqnoz zaman intervalı halında;
- istifadə olunan verilənlərin tamlığı və etibarlılığı halında

406. Qərar qəbuletmə nədir?

- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilməsi-;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırma;
- proqnoz və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- √ baxılan mümkün variantlar çoxluğundan birinin seçilməsi;

407. Qərarın əsas xarakterik xüsusiyyəti nədir?

- proqnozlaşdırma və planlaşdırma;

- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilmə-;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- ✓ səmərəliliyi, yəni tempi və qərarın qəbulu və həyata keçirilməsi üçün resurs sərfiyyatı;

408. Qərar hansı əlamətlərə malikdir?

- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- təfəkkür fəaliyyətinin bir növüdür;
- imkanlar çoxluğundan seçim imkanına malikdir;
- seçim süurlu surətdə məqsədə nail olmağa istiqamətlənmişdir;
- seçim fəaliyyətin formalaşmış təşkilinə əsaslanmışdır;

409. İstənilən qərar qəbul etmə məsələsinin son nəticəsi nədir?

- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilmə-;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırma;
- ✓ qərar, fəaliyyətə konstruktiv təlimat;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;

410. Rəhbərin ixtisasının artırılmasının vacib elementi, gələcək idarəetmənin bazası nədir?

- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- ✓ məsələnin həlli üçün metod, texnologiya və vasitələr haqqında biliklər;
- hər hansı qərarların ümumi məqsədlə əlaqəli ardıcılığı;

411. Qəbul edilmiş idarəetmə qərarının məsuliyyəti kimin üzərinə düşür?

- müəssisə rəhbərinin;
- düzgün cavab yoxdur.
- informasiya texnologiyalarının;
- qərar qəbul edən şəxsin və informasiya texnologiyalarının;
- ✓ qərar qəbul edən şəxsin;

412. İdarəetmə funksiyaları nə məqsədə istiqamətlənmişdir?

- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilmə-sinə;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsinə;
- metod və vasitələrin seçilməsinə;
- ✓ qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsinə;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırmaya;

413. İdarəetmə funksiyaları hansıdır?

- qərarların yerinə yetirilməsi;
- yoxlama və uçot;
- Proqnozlaşdırma və planlaşdırma;
- şəraitin vəziyyətinin analizi;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.

414. Proqnozlaşdırma və planlaşdırma zamanı qərarlar nədən asılı olaraq qəbul edilir?

- metod və vasitələrin seçilməsindən;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsindən;
- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilmə-sindən;
- ✓ bütün cavablar doğrudur.
- işin təşkilindən;

415. Qərar qəbuletmə zamanı səhvlərə nə səbəb olur?

- metod və vasitələrin seçilməsi;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi.
- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilməsi;
- ✓ ancaq insanın informasiya imkanlarının məhdudluğu
- işin təşkili;

416. Qərar qəbuletmə insanın hansı sahələrdəki fəaliyyəti ilə sıx əlaqəlidir?

- siyasi, ideoloji sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti;
- siyasi, ideoloji, hərbi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti.
- iqtisadi, siyasi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti;
- sosial, iqtisadi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti;
- ✓ sosial, iqtisadi, siyasi, ideoloji, hərbi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti

417. Biliklər hansı strukturlarla formalaşdırılırlar?

- ağacşəkilli, morfoloji, əlaqəli
- ✓ bütün cavablar doğrudur;
- morfoloji,
- əlaqəli
- ağacşəkilli,

418. Biliklər bir-birilərinə hansı əlaqələrlə bağlıdır?

- deduktiv;
- ✓ deduktiv, induktiv və ya induktiv-deduktiv;
- induktiv-deduktiv;
- şəbəkə.
- induktiv;

419. Təsnifat hansı vacib məsələlərini həll etməyə imkan verir?

- obyektlərin, sistemlərin ekvivalentliyinin müəyyənləşdirilməsi,
- ✓ bütün cavablar doğrudur;
- nümunələr üzrə axtarışı,
- müqayisə.
- biliklərin təsbit (qeyd) edilməsi,

420. Təsnifat nədir?

- sistemlərinin və ya proseslərinin müəyyən meyar üzrə paylanması və qruplaşdırılmasıdır;
- ✓ bütün cavablar doğrudur;
- obyektlərin, sistemlərin ekvivalentliyinin müəyyənləşdirilməsi,
- biliklərin təsbit (qeyd) edilməsi, nümunələr üzrə axtarışı, müqayisə və c. kimi vacib məsələləri həll etmək imkanı.
- elmi sistematika

421. Polisemiya hansı funksiyaları yerinə yetirir?

- təbii dili zənginləşdirir, onu nəzərə çarpan edir;
- ✓ bütün cavablar doğrudur;
- informasiya mübadiləsində birmənalı olmayan fikirlərin mənbəyi hesab olunur;
- informasiya mübadiləsində məntiqsizlik mənbəyi hesab olunur.
- informasiya mübadiləsində semantik küylərin mənbəyi hesab olunur;

422. Polisemiya nədir?

- strukturluluq;

- mürəkkəbliik;
- sadəlik;
- √ çoxmənəhliiq;
- dərənəhliiq.

423. Elmi dillərinin əsas məqsədi nədir?

- təqdimatın tipik, "standart" formalarını yaratmaq və istifadə etmək;
- √ bütүн cavablar doğrudur
- biliklərin qorunması;
- təbii dillərin polisemiyasının (fikri çoxmənəhliiq) aradan qaldırılması.
- biliklərin sıxılması;

424. Dil – biliyin formasıdır

- izahı;
- √ nümayişi;
- mürəkkəbliik;
- izahı və struktur.
- struktur;

425. Dillər sistemi və dialeklərdən istifadə olunması informasiya mübadiləsinin artırır

- sürətini;
- √ etibarlılığını;
- formalaşmasını;
- həcmi.
- mənasını;

426. Formalaşdırılmayan biliklər hansı biliklərdir?

- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- √ qeyri-məlum (qeyri-formal) qaydaların qəbul edilməsi ilə əldə edilən biliklər;
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);

427. Semantik şəbəkədə olan münasibətlər- "hissə- tam" tipli əlaqə necə ifadə olunur?

- "baş verir" , "təsir edir" və i.a.;
- √ sinif-qrup, element- çoxluq;
- uzaq, yaxın, altında, üstündə, içində,...;
- cəhətlərə malikdir, mahiyyəti var;
- çox, az, bərabər, ... ;

428. Ekspert sistemlərdə daha çox biliyin hansı modelindən istifadə olunur?

- semantik şəbəkə;
- √ produksion;
- formal məntiq;
- qeyri- səliss relyasion.
- freym;

429. Biliklərin qeyri-səliss relyasion modeli hansıdır?

- qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir;
- √ hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır.istiqaətəlməmiş qrafdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.

- istiqamətlənmiş qrafdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;

430. Biliklərin freym modeli hansıdır?

- qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir;
- ✓ hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır. istiqamətlənmiş qrafdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- istiqamətlənmiş qrafdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;

431. Biliklərin semantik şəbəkə modeli hansıdır?

- qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir;
- ✓ istiqamətlənmiş qrafdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur;
- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır.

432. Biliklərin produksion modeli hansıdır?

- istiqamətlənmiş qrafdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir.
- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- ✓ qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir.
- hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır.

433. Struktur biliklər hansıdır?

- bir predmet sahəsində istifadə olunan anlayışlar, terminlər, xassələr, anlayış əlaqələri toplusu;
- ✓ strukturlar toplusu, sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqədir;
- predmet sahəsinə aid obyektlərin fərqli hissələri üçün qarşılıqlı əlaqəsi və mümkün ola biləcək quruluşu haqqında biliklər;
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikasıdır.
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodlarıdır;

434. Konseptual biliklər hansıdır?

- strukturlar toplusu, sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqədir.
- ✓ bir predmet sahəsində istifadə olunan anlayışlar, terminlər, xassələr, anlayış əlaqələri toplusu;
- predmet sahəsinə aid obyektlərin fərqli hissələri üçün qarşılıqlı əlaqəsi və mümkün ola biləcək quruluşu haqqında biliklər.
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikasıdır.
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodlarıdır.

435. Biliklərin aktivlik xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?

- informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.
- ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
- ✓ Sİ sistemində məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;
- bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;
- EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;

436. Biliklərin bağlılıq xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?

- EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;
- ✓ bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;
- məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;
- informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.

- ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
- 437.** Biliklərin strukturlaşma xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?
- EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;
 - ✓ ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
 - məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;
 - informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.
 - bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;
- 438.** Biliklərin daxili interpretasiyalıq xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?
- ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
 - ✓ EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;
 - məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;
 - informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.
 - bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;
- 439.** Bilikləri səciyyələndirən əsas cəhətlər hansıdır?
- daxili interpretasiya;
 - ✓ bütün cavablar doğrudur;
 - bağlılıq;
 - aktivlik.
 - strukturlaşma;
- 440.** Bilik nədir?
- praktiki fəaliyyət və professional təcrübə nəticəsində alınan predmet sahəsinin qanunauyğunluqlarıdır;
 - ✓ bütün cavablar doğrudur;
 - verilənlər barədə verilənlərdir;
 - mübadilə üçün anlayışlar və münasibətlər sistemidir.
 - yaxşı strukturlaşdırılmış verilənlərdir;
- 441.** Biliklərin təgdimatının son məqsədi:
- informasiyanı informativ mesajlar (sintaktik forma) şəklində təqdim etməkdir;
 - ✓ bütün cavablar doğrudur;
 - yazılı nitq cümlələri, kitabın səhifələri formasında olan informasiya kimi təqdim etməkdir;
 - şəkl personajları formasında olan informasiya kimi etməkdir;
 - sorğu kitabçası anlayışı, coğrafi xəritə obyektləri və formasında olan informasiya kimi təqdim etməkdir;
- 442.** Metabiliklər hansıdır?
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
 - ✓ biliklərin təbii qaydaları (bilik haqqında bilik).
 - biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (təbii elmlərdə);
 - obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);
 - sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- 443.** Faktiki biliklər hansıdır?
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
 - ✓ obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);
 - biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (təbii elmlərdə);
 - biliklərin təbii qaydaları (bilik haqqında bilik).

- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);

444. Prosedur biliklər hansıdır?

- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- ✓ biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);
- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);

445. Konstruktiv (əməli) biliklər hansıdır?

- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- ✓ sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);
- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);

446. Nəzəri biliklər hansıdır?

- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- ✓ fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);
- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);

447. Predmet sahəsinə görə biliklər şərti olaraq necə təsnifləşdirmək olar?

- dərk olunan (nəzəri), konstruktiv, meta-biliklər;
- ✓ dərk olunan(nəzəri), konstruktiv, prosessual, faktiki biliklər, faktoqrafiklik və meta-biliklər;
- konstruktiv, prosessual, faktiki biliklər, faktoqrafiklik;
- dərk olunan (nəzəri), konstruktiv, faktiki biliklər.
- prosessual, dərk olunan (nəzəri), faktiki biliklər;

448. Sistemli ideyalar təhsildə hansı vasitələrlə tətbiq olunur?

- ✓ Bütün müxtəlif təhsil sistemləri,
- ümumi sistemlər nəzəriyyəsinin anlayış aparatının tətbiqi,
- predmet biliyin sistemli təsviri,
- sistemli yanaşmanın və sistemli təhlilin vərdişlərinin formalaşması.

449. Praktiki fəaliyyəti nə ilə bağlıdır?

- diaqnostikanı, qurulmanı və tənzimlənməni özündə birləşdirir.
- təhsil, idraki fəaliyyət
- emalı və ötürülməsi,
- proqnozlaşdırma,
- ✓ özündə istehsalı, idarəetməni və həyata keçməni inteqrasiya edir,

450. Mühəndislik fəaliyyəti nə ilə bağlıdır?

- informasiya emalı və ötürülməsi,
- proqnozlaşdırma, informasiya emalı və ötürülməsi,
- təhsil, idraki fəaliyyət
- proqnozlaşdırma,
- ✓ diaqnostikanı, qurulmanı və tənzimlənməni özündə birləşdirir.

451. İnformasiya fəaliyyəti nə ilə bağlıdır?

- idraki fəaliyyət

- təhsil,
- √ bütün cavablar doğrudur;
- proqnozlaşdırma
- informasiya emalı və ötürülməsi.

452. Sistemliliyin tətbiq edildiyi əsas fəaliyyət növləri hansıdır?

- siyasi, iqtisadi;
- informasiya və siyasi;
- √ informasiya, mühəndislik və praktiki;
- mühəndislik, iqtisadi;
- siyasi, iqtisadi; informasiya.

453. Sistemliliyin tətbiq edildiyi neçə əsas fəaliyyət növünü ayırmaq olar?

- dörd;
- beş;
- on.
- yeddi,
- √ uç;

454. Sistemli yanaşma insan fəaliyyətinin hansı sahələrində daha geniş tətbiq olunur?

- iqtisadiyyatda və sahibkarlıqda,
- mədəniyyətdə və ideologiyada
- siyasətdə və sosial sferada,
- texnikada və texnologiyada
- √ bütün cavablar doğrudur.

455. Müasir mütəxəssislərin daha vacib sistem dünyagörüşü problemləri hansıdır?

- sistemin fəlsəfi, ümumi nəzəri və riyazi-kibernetik dərk olunması arasında parçalanma.
- sistem dünyagörüşünün qeyri-metodologiyası
- √ bütün cavablar doğrudur.
- sistem ideyalar sahəsində aşağı erudisiya
- sistem baxışların dərinliyinin kifayət qədər olmaması

456. Elmdə sistem metodologiyasının proqnostik funksiya kimi necə çıxış edir?

- obyekt və proseslər haqqında biliklərin alınmasının metodlar sistemini özündə əks etdirir;
- elmi kəşflərin alətidir;
- √ sistemin inkişaf proqnozlarının qurulması imkanlarını verir;
- təbiətin və cəmiyyətin obyektlərini və proseslərini izah edir;
- insanın dünyagörüşünün əsası kimi.

457. Elmdə sistem metodologiyasının metodoloji funksiya kimi necə çıxış edir?

- təbiətin və cəmiyyətin obyektlərini və proseslərini izah edir;
- elmi kəşflərin alətidir;
- sistemin inkişaf proqnozlarının qurulması imkanlarını verir.
- insanın dünyagörüşünün əsası kimi:
- √ obyekt və proseslər haqqında biliklərin alınmasının metodlar sistemini özündə əks etdirir;

458. Elmdə sistem metodologiyasının izahedici funksiya kimi necə çıxış edir?

- obyekt və proseslər haqqında biliklərin alınmasının metodlar sistemini özündə əks etdirir;
- sistemin inkişaf proqnozlarının qurulması imkanlarını verir.
- elmi kəşflərin alətidir;
- insanın dünyagörüşünün əsası kimi:
- √ təbiətin və cəmiyyətin obyektlərini və proseslərini izah edir;

459. Elmdə sistem metodologiyasının evristik funksiya kimi necə çıxış edir?

- insanın dünyagörüşünün əsası kimi;
- sistemin inkişaf proqnozlarının qurulması imkanlarını verir.
- obyekt və proseslər haqqında biliklərin alınmasının metodlar sistemini özündə əks etdirir;
- √ elmi kəşflərin alətidir;
- təbiətin və cəmiyyətin obyektlərini və proseslərini izah edir;

460. Elmdə sistem metodologiyasının dünyagörüş funksiyası kimi necə çıxış edir?

- elmi kəşflərin alətidir;
- sistemin inkişaf proqnozlarının qurulması imkanlarını verir.
- obyekt və proseslər haqqında biliklərin alınmasının metodlar sistemini özündə əks etdirir;
- √ insanın dünyagörüşünün əsası kimi;
- təbiətin və cəmiyyətin obyektlərini və proseslərini izah edir;

461. Sistemli yanaşma elmdə hansı müxtəlif funksiyaları yerinə yetirir?

- izahedici,
- metodoloji və proqnostik.
- dünyagörüşlü,
- evristik,
- √ bütün cavablar doğrudur.

462. Sistemli yanaşma:

- elmdə differensiasiyanın uzun prosesinə spesifik reaksiya verir
- müasir elmin metodoloji inteqrasiya formasıdır.
- elmdə differensiasiyanın təlatümlünü qoyur
- ayrı-ayrı elmləri vahid elmdə birləşdirir
- √ bütün cavablar doğrudur.

463. Sistemli yanaşma hansı müasir elmlərdə geniş tətəbiqini tapır?

- √ bütün cavablar doğrudur.
- ictimai elmlər,
- təbii elmlər,
- insan haqqında elmlər
- texniki elmlər

464. Sistem metodologiyası sistemli yanaşmanı hansı sahələrlə özündə birləşdirir?

- idrak prinsipi
- nəzəriyyə
- fəaliyyət metodu
- √ bütün cavablar doğrudur.
- idrak praktikası

465. Verilənlər bazası (VB– bu,

- imkan verən informasiya modelidir
- detallı planlaşdırma modeli və şirkətin istesal modelidir
- məhdud ölçüyə malik adi formatlaşdırılmayan mətnin saxlanması üçün verilənlər bazasıdır
- müəyyən xassəni özündə əks etdirən verilənlər modelidir
- √ eyni xassəyə malik obyektlər qrupu haqqında verilənləri nizamlanmış şəkildə saxlamağa həqiqi ədədlərin saxlanması üçün bazadır

466. Verilənlərin modelləşdirilməsinin üçüncü addımı

- mahiyyətin ayrılmasıdır

- əlaqələrin identifikasiyasıdır
- predmet sahəsi üçün mühüm obyektlərin təyini
- ✓ atributların identifikasiyasıdır
- verilənlər bazasının konseptual sxeminin təyini

467. Verilənlərin modelləşdirilməsində ikinci addım

- mahiyyətin ayrılmasıdır
- atributların identifikasiyasıdır
- predmet sahəsi üçün mühüm obyektlərin təyini
- ✓ əlaqələrin identifikasiyasıdır
- verilənlər bazasının konseptual sxeminin təyini

468. İnformasiya prosesləri hansı proseslərin ayrılmaz tərkib hissəsidir?

- sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı proseslərinin;
- ✓ mürəkkəb istehsal və ya sosial dəyişikliklərin, informasiya texnologiyalarının;
- yeyinti məhsullarının istehsalı və satışı proseslərinin;
- maddi və yeyinti məhsullarının istehsalı və satışı proseslərinin;
- maddi məhsul istehsalı və satışı proseslərinin;

469. Müasir informasiya texnologiyaları bazasını nə təşkil edir?

- süni intellekt nəzəriyyəsi,
- ✓ bütün cavablar doğrudur,
- koqnitiv kompyuter qrafikası üsulları,
- süni intellekt nəzəriyyəsi, informasiya modelləşdirməsi.
- informasiya modelləşdirməsi,

470. Əmr interfeysi hansı texnologiyalar şəklində reallaşdırılır?

- şəbəkə;
- ✓ paket və sətir;
- SILK;
- SILK və WIMP;
- WIMP;

471. SILK – interfeys texnologiyası hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- onun vasitəsi ilə istifadəçi kompyutərə əmrlər verir, kompyuter bu əmrləri yerinə yetirir və nəticəni istifadəçiyə təqdim edir;
- ✓ bu interfeys daxilində insanla kompyuter arasında “danışiq” gedir;
- istifadəçiyə İT-ni ərazi üzrə paylanmış informasiya və hesablama resurslarına müraciət vasitələri şəklində təqdim edir;
- qrafik obrazlar vasitəsilə istifadəçilərlə dialoq yaradır.
- istifadəçiyə informasiyanın emalı prosesinə avtomatik rejimdə təsir etmək imkanı verir;

472. WIMP – interfeys texnologiyası hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- onun vasitəsi ilə istifadəçi kompyutərə əmrlər verir, kompyuter bu əmrləri yerinə yetirir və nəticəni istifadəçiyə təqdim edir;
- ✓ qrafik obrazlar vasitəsilə istifadəçilərlə dialoq yaradır;
- istifadəçiyə İT-ni ərazi üzrə paylanmış informasiya və hesablama resurslarına müraciət vasitələri şəklində təqdim edir?
- bu interfeys daxilində insanla kompyuter arasında “danışiq” gedir.
- istifadəçiyə informasiyanın emalı prosesinə avtomatik rejimdə təsir etmək imkanı verir?

473. Şəbəkə texnologiyası hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- onun vasitəsi ilə istifadəçi kompyutərə əmrlər verir, kompyuter bu əmrləri yerinə yetirir və nəticəni istifadəçiyə təqdim edir;
- ✓ istifadəçiyə İT-ni ərazi üzrə paylanmış informasiya və hesablama resurslarına müraciət vasitələri şəklində təqdim edir;
- qrafik obrazlar vasitəsilə istifadəçilərlə dialoq yaradır;
- bu interfeys daxilində insanla kompyuter arasında “danışiq” gedir.
- istifadəçiyə informasiyanın emalı prosesinə avtomatik rejimdə təsir etmək imkanı verir;

474. Paket texnologiyası hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- onun vasitəsi ilə istifadəçi kompyutərə əmrlər verir, kompyuter bu əmrləri yerinə yetirir və nəticəni istifadəçiyə təqdim edir;
- ✓ istifadəçiyə informasiyanın emalı prosesinə avtomatik rejimdə təsir etmək imkanı verir;
- qrafik obrazlar vasitəsilə istifadəçilərlə dialoq yaradır:
- bu interfeys daxilində insanla kompyuter arasında “danışiq” gedir.
- istifadəçiyə İT-ni ərazi üzrə paylanmış informasiya və hesablama resurslarına müraciət vasitələri şəklində təqdim edir;

475. Əmr interfeysi hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- qrafik obrazlar vasitəsilə istifadəçilərlə dialoq yaradır?
- istifadəçiyə informasiyanın emalı prosesinə avtomatik rejimdə təsir etmək imkanı verir?
- istifadəçiyə İT-ni ərazi üzrə paylanmış informasiya və hesablama resurslarına müraciət vasitələri şəklində təqdim edir?
- ✓ onun vasitəsi ilə istifadəçi kompyutərə əmrlər verir, kompyuter bu əmrləri yerinə yetirir və nəticəni istifadəçiyə təqdim edir;
- bu interfeys daxilində insanla kompyuter arasında “danışiq” gedir.

476. İstifadəçi interfeysinə görə İT-yə necə baxmaq olar?

- ilkin informasiyanın emalı imkanları kimi;
- ✓ informasiya və hesablama resurslarına müraciət imkanları kimi;
- hesablama resurslarına müraciət imkanları kimi;
- ilkin və çıxış informasiyanın emalı imkanları kimi;
- çıxış informasiyanın alınması imkanları kimi;

477. Multimediyə texnologiyaları nədir?

- obyektlərin modellərinin təşkili, emalı və saxlanması və onların kompyuter vasitəsilə təsviridir;
- ✓ kompyuterlə mətni, qrafik, audio və video informasiyanın mübadiləsinin proqram-texniki təşkili;
- elektron cədvəllər;
- videotəsvirin alınması üçün proqram vasitələrinin təşkili;
- videotəsvirin formalaşma texnologiyası;

478. Kompyuter qrafikası nədir?

- videotəsvirin formalaşma texnologiyası
- ✓ obyektlərin modellərinin təşkili, emalı və saxlanması və onların kompyuter vasitəsilə təsviridir
- videotəsvirin alınması üçün proqram vasitələrinin təşkili,
- avtomatlaşdırılmış verilənlər bankı,
- elektron cədvəllər,

479. Audiokonfranslar istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- Mətni və qrafik verilənlərin monitorun ekranında təsvirinin alınması üçün kompyuterdən istifadə etmək;
- ✓ firmanın ərazi baxımından bir-birindən uzaqlaşdırılmış işçiləri və ya bölmələri arasında kommunikasiyanın dəstəklənməsi üçün audiorabitədən istifadə;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;

480. Videomətn istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- ✓ Mətni və qrafik verilənlərin monitorun ekranında təsvirinin alınması üçün kompyuterdən istifadə etmək;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;

481. Kompyuter konfransları və telekonfranslar istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- √ müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;

482. Elektron təqvim istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- √ təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;
- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə tele-fonla ötürmək və qəbul etmək;

483. Cədvəl prosessoru istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- √ cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;

484. Audiopoçt istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- √ səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;

485. Elektron poçt istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə tele-fonla ötürmək və qəbul etmək;
- √ informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- səsli məlumatın ötürülməsi.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;

486. Ekspert sistemləri(ES) hansıdır?

- istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlər arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir
- √ verilən sahədə müxtəlif problemlər üzrə ekspert fikirlərin alınması məqsədilə EHM köməyiylə strukturlaşdırılan, saxlanılan, aktuallaşdırılan yüksək səviyyədə peşəkar ekspertlərin təcrübə, bilik, ağıl və vərdislərinin yığıdır;
- EHM köməyiylə müxtəlif sahələrdən biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır ki, bu biliklərə daxil olmaq, onları genişləndirmək, əldə etmək, yeni biliklər yaratmaq və s. mümkün olsun;
- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyiylə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışdır;
- VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi, daxil olma, qərar qəbulu üçün analiz vəsaitlərinin sadələşdirilməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş çox mükəmməl ixtisaslaşdırılmış VB və proqram sistemidir;

487. Biliklərin baza (BB) texnologiyası necə izah olunur?

- istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlər arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir
- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyiylə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışdır;
- EHM köməyiylə müxtəlif sahələrdən biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır ki, bu biliklərə daxil olmaq, onları genişləndirmək, əldə etmək, yeni biliklər yaratmaq və s. mümkün olsun;
- √ EHM köməyiylə müxtəlif sahələrdən biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır ki, bu biliklərə daxil olmaq, onları genişləndirmək, əldə etmək, yeni biliklər yaratmaq və s. mümkün olsun.
- VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi, daxil olma, qərar qəbulu üçün analiz vəsaitlərinin sadələşdirilməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş çox mükəmməl ixtisaslaşdırılmış VB və proqram sistemidir;

488. VBİS(Verilənlər Bazasının İdarəetmə Sistemləri) nədir?
- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyiylə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışıdır;
 - verilən sahədə müxtəlif problemlər üzrə ekspert fikirlərin alınması məqsədilə EHM köməyiylə strukturlaşdırılan, saxlanılan, aktuallaşdırılan yüksək səviyyədə peşəkar ekspertlərin təcrübə, bilik, ağıl və vərdişlərinin yığıdır;
 - √ istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlər arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir.
 - biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır;
 - VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi, daxil olma, qərar qəbulu üçün analiz vəsaitlərinin sadələşdirilməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş çox mükəmməl ixtisaslaşdırılmış VB və proqram sistemidir;
489. Yeni texnologiyalar hansı xüsusiyyətlərə malik olmalıdır?
- ineqrasiya olunan;
 - √ bütün cavablar doğrudur;
 - məkan-zaman, təşkilati-bəşəri şəbəkə və əlaqələrlə dəstəklənən;
 - texnoloji əlaqələrlə dəstəklənən.
 - məkan-zaman, təşkilati-bəşəri şəbəkə və əlaqələrlə birləşdirilən;
490. Paylanmış, kvant hesablamalarının yüksək texnologiyası qarşıya məqsəd qoyur.
- riyazi - kompüter paketlərinin istifadəsində məsələnin həllini tez, dəqiq və qənaətli şəkildə tapmağı;
 - √ məsələnin ənənəvi texnologiyalarla mümkün olmayan həllini;
 - məsələnin həllini qənaətli şəkildə tapmağı;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - qısa müddət ərzində məsələnin həllini tapmağı;
491. Yeni texnologiya qarşıya məqsəd qoyur.
- məsələnin ənənəvi texnologiyalarla mümkün olmayan həllini;
 - √ riyazi - kompüter paketlərinin istifadəsində məsələnin həllini tez, dəqiq və qənaətli şəkildə tapmağı;
 - məsələnin həllini qənaətli şəkildə tapmağı;
 - düzgün cavab yoxdur.
 - qısa müddət ərzində məsələnin həllini tapmağı;
492. Yüksək texnologiyalar texnologiyalardır.
- qısa müddət ərzində məsələnin həllini həyata keçirən;
 - √ tərkibinə, xarakterinə, həll edilən məsələlərin metodlarına, evolyusiya texnologiyalarına görə keyfiyyəti dəyişilən;
 - strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında qurulan;
 - texnoloji əlaqələrlə dəstəklənən;
 - yaxşı formallaşdırılmış prosedurlar əsasında qurulan;
493. Yeni informasiya texnologiyaları nəyə əsaslanır?
- funksionallığına;
 - √ informasiya və biliklərin yeni infoloji və kompüter avadanlıqlarında aktuallaşdırılmasına, alınmasına və saxlanmasına;
 - məsələnin həllini tapmağa;
 - modelləşdirməyə.
 - informasiyanın yaradılmasına,
494. Yeni informasiya texnologiyası ... bir hissəsidir
- hesablama texnikasının;
 - √ informasiya biznesinin;
 - əlaqələr sisteminin;
 - informasiyanın redaktəsinin.
 - informasiyanın yaradılmasının;
495. İstənilən texnologiya nələrə əsaslanmalıdır?

- elmi qaydalara,
- √ bütün cavablar doğrudur.
- proqram təminatına;
- hesablama texnikasına;
- mühəndis texnikasına,

496. kommunikativ texnologiyalar nəyə əsaslanır?

- əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;
- √ əsasən əlaqə, rəbitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;
- əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;
- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktuallaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;

497. Tətbiqi texnologiyalar nəyə əsaslanır?

- əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktuallaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;
- √ əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;
- əsasən əlaqə, rəbitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;
- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;

498. Instrumental texnologiyalar nəyə əsaslanır?

- əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktuallaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;
- √ əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;
- əsasən əlaqə, rəbitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;
- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;

499. Koqnitiv(idrak) informasiya texnologiyaları nəyə əsaslanır?

- əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;
- √ əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktuallaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;
- əsasən əlaqə, rəbitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;
- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;

500. Yeni informasiya texnologiyalarının əsas növləri hansıdır?

- koqnitiv(idrak) texnologiyalar;
- instrumental texnologiyalar;
- kommunikativ texnologiyalar.
- tətbiqi texnologiyalar;
- √ bütün cavablar doğrudur.